

Ű Ŧ H T X 9 9

⊗

4H9Δ0 8TTH2TH0
 MDK0)EJ AHTAHTOJH 1X
 HHTHAK THKO0EJ A0

Friedrich Klára
 Új Rovásírás Tankönyv
 és Szakköri Ötlettár

3

≠

Λ

†

ϣ

↑

↑

Λ

◇

K

∂

∩

D

)

8

θ

X

Y

I

Λ

H

≠

ϣ

Y

H

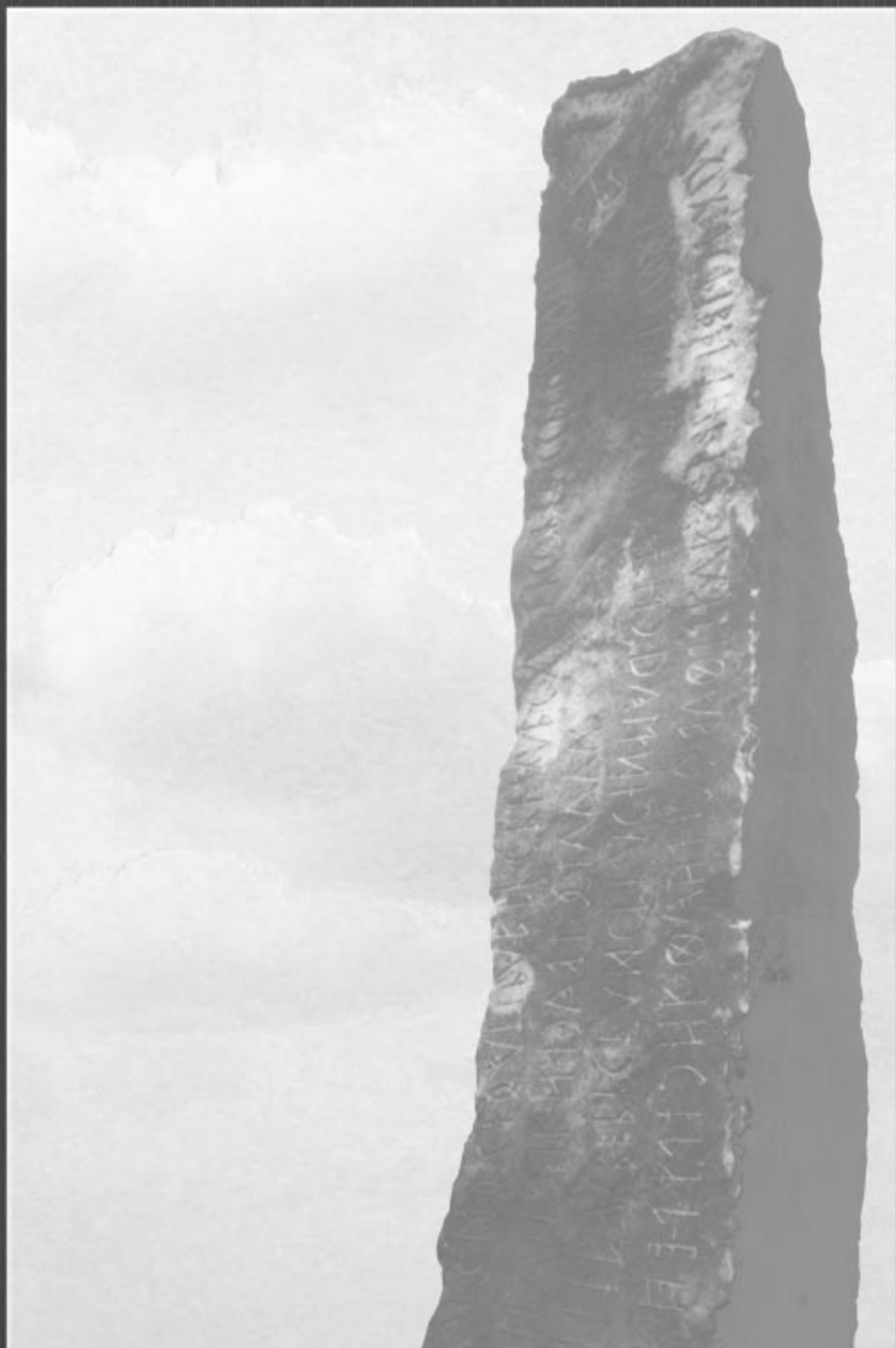
M

ϣ

4

X

M

Fragment of an ancient Greek inscription, likely from a stone tablet. The text is arranged in several columns, with some characters appearing to be in a different script or dialect than the surrounding text. The fragment is weathered and shows signs of age.

Fragment of an ancient Greek inscription, likely from a stone tablet. The text is arranged in several columns, with some characters appearing to be in a different script or dialect than the surrounding text. The fragment is weathered and shows signs of age.

© Friedrich Klára, 2003

Szakács Gábor kiadása

A borítót tervezte és a kiadványt gondozta
Barta József

ISBN 963-060-285-7

A borító belsőn Sebestyén Gyula néprajzkutató által 1934-ben felállított
rovásírásos szerkő látható, amely Balatonszepezd-Szepezdfürdő határában áll.
A képet Friedrich Klára készítette.

Tartalom

1.	Előszó	4
2.	Az ábécé és a betűtanulás sorrendje	5
3.	A rovásírás legfontosabb szabályai	7
4.	Az 1 száras betűk	9
5.	A 2 száras betűk	10
6.	A hajlítgatott betűk	11
7.	Az olvasás-írás gyakorlatai	12
8.	A számrovás	37
9.	Barta József: Műveletek rovásszámokkal	42
10.	Kakukk	48
11.	A rövidítéses rovásírás	49
12.	A hangos olvasás szövegei	51
13.	Sokat tettek a rovásírásért	64
14.	Szakköri ötlettár	67
15.	Bothné Kósa Erika: Óravázlat	71
16.	Szakács Gábor: Rovásírás versenyekről	74
17.	A csíkszeredai határozat	77
18.	Köszönet	79
19.	Megoldások	81
20.	Irodalom	83
21.	A Forrai Sándor Rovásíró Kör közleménye	84

*Birsz Nimrud, a „Bábel tornya” maradványai
(Ribáry Ferenc: Világtörténet, 1879)*

A rovásírásról tartott előadások során folyamatosan felmerül az igény felnőttek, szülők, gyermekek részéről újabb gyakorlófüzet iránt. Cserkészvezetők, rovásírás oktatók is megkerestek, érdeklődtek, milyen ötletekkel lehetne színesebbé tenni a szakköri foglalkozásokat.

Az első két gyakorló füzet kiadása óta szerzett tapasztalataim megerősítettek abban, hogy legkorábban a harmadik osztály befejezése után kezdjük a rovásírás oktatását. Ennek oka nem a rovásírás nehézségében keresendő, hanem a nyelvünkől idegen elemeket tartalmazó, nehézkes latin betűs írás kis- és nagybetűs, írott és nyomtatott változataiban.

A rovásírás, mint a magyarok őseinek írása, nyelvünkkel együtt fejlődött, tehát minden hangunkra volt és van benne jel. A 10–11. században át kellett térnünk a fejletlenebb latin betűs írásra, amellyel magyar nyelvünk 13 hangját nem lehetett lejegyezni (Ty, Gy, Ny, Ly, Sz, Zs, Cs, J, K, Á, É, Ö, Ü). Csak a 19. század közepére alakult ki úgy-ahogy ezen hangjaink leírása.

A rovásírás szellemisége és oktatói nem vállalhatják, hogy a befolyásolható közvélemény őket okolja a latin betűs írás-olvasás zavaraiért. A harmadik osztály elvégzése után már a legrosszabb indulattal sem állíthatja senki, hogy a gyermek a rovásírás oktatása miatt nem sajátította el rendesen a latin betűs írás-olvasást. (Csak zárójelben szeretnék emlékeztetni arra, hogy amikor a nyelvünkől és lelkünkől teljesen idegen orosz, cirill betűket kellett negyven évig tanulnunk, senki sem aggódott az illetékesek közül, mennyire zavarja a latin betűs oktatást és milyen megterhelést jelent a kis gyermekek számára.)

A rovásírás a világ legelső írásrendszerei közé tartozik, őseinkkel együtt itt a Kárpát-medencében született. Legalább 8.000 éves, mert ebből a korból már kialakult megjelenési formát igazoló leleteink vannak. Itt szeretném cáfolni azt a téves állítást, hogy az első könyveket a nyugati térítő papok hozták hazánkba. Jóval a növényi rostokból készült papír feltalálása előtt (Kína, Kr.e. 2. század), őseink már juhbőrből készült pergamenlapokból állították össze könyveiket, amelyek borítója az erősebb disznóbőrből készült. A pergamen a legnemesebb íráshordozók közé tartozik, fontos oklevelek, kódexek, Mátyás király Corvinái pergamenre íródtak. A pergamen feltalálói szkíta őseink voltak. A rovásbotokra többnyire rövid üzeneteket, feljegyzéseket, emlékeztetőket róttak.

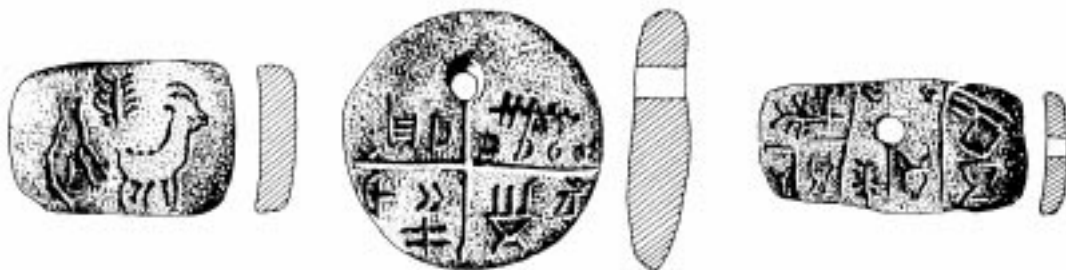
A rovásírás ésszerű, egyszerű, 5-6 szakköri foglalkozás alatt megtanulható. Fejleszti az intelligenciát, azaz értelmességet, a képzelőerőt, gyermek és felnőtt ismereteit, személyiségét egyaránt gazdagítja.

Tanári munkám során sajnálattal tapasztalom a magyar szókinccs fogyását, az idegen szavak térnyerését. A füzet egyik célja ennek lehetőség szerint gátat vetni.

Betűinket Forrai Sándor tanár, írástörténész, rovásírás kutató válogatta hiteles nyelvemlékekből.

A betűtanulás sorrendjét jómagam állítottam össze évtizedes tanítási gyakorlat alapján.

A tankönyvhöz szükséges egy vonalas gyakorló füzet. Legjobb a nagy alakú 81-32-es, amelyben minden második sorba írjunk.

A 7-8000 éves tatárlakai táblácskák (Barta Gábor: Erdély, 1989)

2.

Az ábécé és a betűtanulás sorrendje

<===== jobbról balra

A rovásírás ábécéje Forrai Sándor szerint

⌋	⌋	X	H	↑	†	∩	∩
É	E	D	CS	C	B	Á	A
◊	1	↑	†	⊗	≠	Λ	⊗
eK	J	Í	I	H	GY	G	F
K	∩	∩	D	∩	∩	∅	Λ
Ö	Ó	O	NY	N	M	LY	L
⊗	X	Y	I	Λ	H	∩	⌋
U	TY	T	SZ	S	R	P	Ó
	1	Y	H	M	⊗	4	⊗
	aK	ZS	Z	V	Ü	Ü	Ú

A betűtanulás sorrendje Friedrich Klára szerint

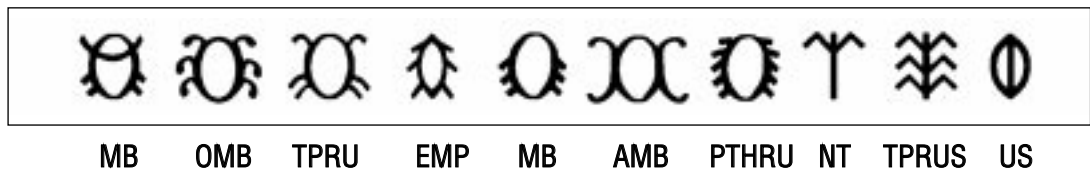
Y	Y	1	†	†	↑	I
TT	T	J	D	I	Í	SZ
	∩	∩	K	Y	↑	≠
	Á	A	Ö	ZS	C	GY
Λ	Λ	Λ	X	X	∩	∩
L	G	S	TY	B	M	P
	⊗	⊗	⊗	H	H	H
	ZZ	Z	CCS	CS	RR	R
	⊗	D	∩	⊗	⊗	M
	H	NY	N	Ú	U	V
		∩	⌋	⌋	∩	∩
		É	E	Ó	Ó	O
	1	◊	4	⊗	⊗	∅
	AK (?)	K	Ü	Ü	F	LY

6. Néhány példa a kétjegyű hosszú mássalhangzók írására:

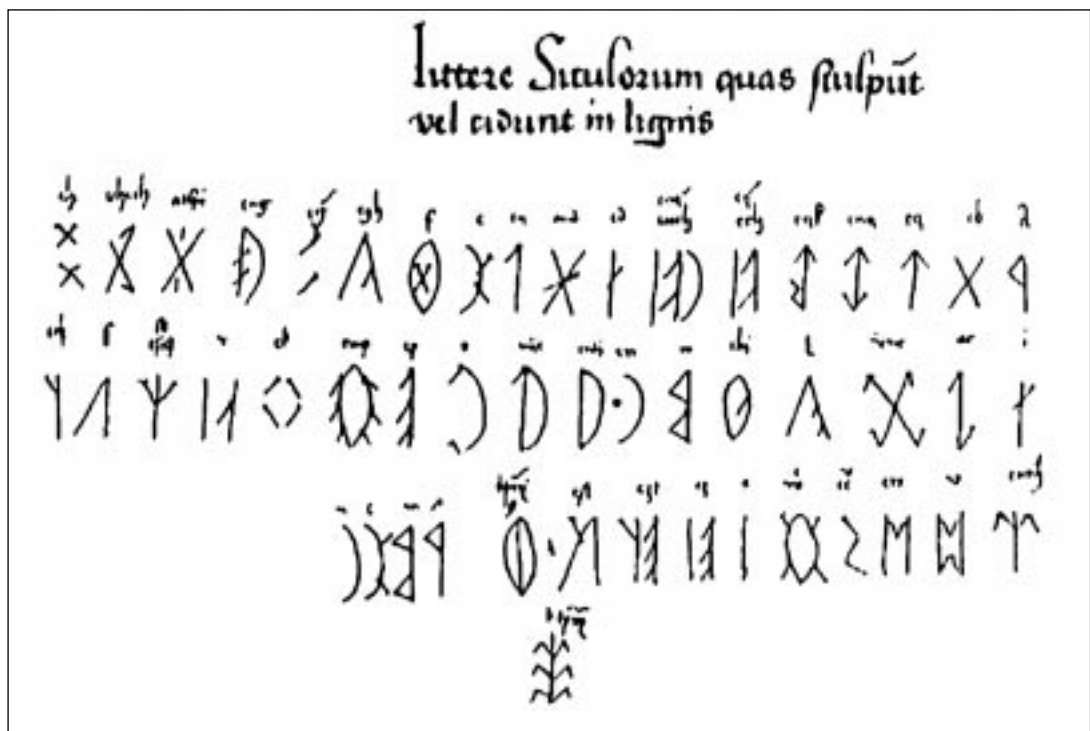
meggyes	Λξξξξξ
fonnyad	††DDDΘ
hattyú	∞XX†ξ
hosszú	∞IIΘξ
rizzsel	ΛξYY†H
loccsan	∞†HHCΛ
hellyel	ΛξΘΘξξ

7. Ugyancsak nem használom az úgynevezett bogárjeleket, mert kutatásaim szerint nem a betűrendbe tartoztak, hanem a rovásbotok tulajdonosainak névjegyei, tulajdonjegyei voltak, amelyek sok-sok másolás után, már tollal írva bekerültek egyes ábécék betűsorába. (Lásd Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás 73. oldalán.)

Egyes bogárjelek utalhattak a rovásboton lévő szövegek tartalmára is, például az Ÿ (NT), amely nagy valószínűséggel a SZENT szó rövidítése.

Szövegben csupán három fordul elő, az első és a nyolcadik a Marsigli féle botnaptáron, az ötödik a Konstatninápolyi Feliratban.

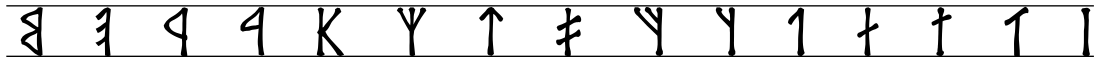

A Nikolsburgi Ábécé, amelyet 1483 előtt jegyezték le. (Széchényi Könyvtár)

4.

Az 1 száras betűk

1 szárra helyezzük el a mellékvonalkákat

1

Karikázd be a halmazban az 1 száras betűket!

2

Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

M	Á	A	Ö	ZS	C	GY	TT	T	J	D	I	Í	SZ

3

Olvasd el, majd másold le a gyakorló füzetbe a betűkből alkotott szavakat, mondatokat! Gyűjts még hozzájuk!

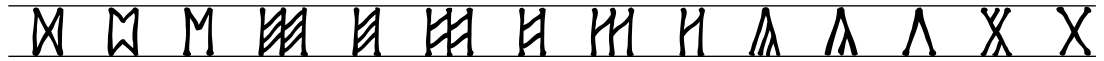
,98† ,9†† ,9†† ,9†† ,#† ,#9 ,#9 ,Y†† ,YK ,Y9 ,†9 ,98
 -9† ,9††† ,9898 ,1†† ,19† ,89† ,9†# ,19Y ,†9† ,1†† ,1††
 ,Y9Y† ,†9†† ,9††† ,††98 ,9††† ,†††† ,9Y9† ,††9† ,9†
 9Y††Y ,9Y†† ,Y†Y9†

.Y9 †9 Y9††† 9898 9 ††9† 9†# ?9††Y 9 9Y††Y .19†† 9††

5.

A 2 száras betűk

2 szárra helyezük el a mellékvonalkákat

1

Karikázd be a halmazban a 2 száras betűket!

2

Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

Ú	U	V	ZZ	Z	CS	CS	RR	R	L	G	S	TY	B

3

Olvasd el, majd másold le az eddig tanult betűkből alkotott szavakat, mondatokat! Gyűjts még hozzájuk!

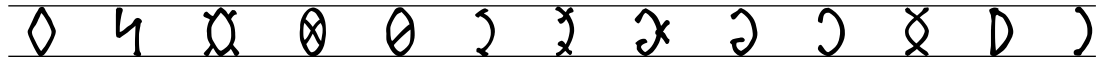
,H1M ,H9M ,9X9 ,Λ9Λ ,Λ9Λ ,Λ9X ,HM ,11M ,1M
 ,9YM9 ,Λ9X98 ,9ΛM9 ,9X9H ,†Λ9 ,9X9X ,†ΛK9
 ,9†H99 ,9YH†H99 ,X89Λ9Λ ,H9998 ,Λ9H99 ,9HH9
 .ΛKXXK9 ,9ΛH9Λ

X89Λ9Λ 99M Λ9Λ !9H9H9M†M H9M 9 1ΛΛ9 ,Λ9X98
 9 ΛM9Λ Y9C .9ΛH9Λ 9Λ9Λ 1M 9YM9 ?9HH9 ΛΛ9I
 .9†X9Λ ΛKXXK9 †ΛK9

6.

A hajlítgatott betűk

Ívelt vagy egyenes vonalakkól hajlítgatjuk a következő betűket.

1

Karikázd be a halmazban a hajlítgatott betűket!

2

Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

K	Ü	Ú	F	LY	É	E	Ő	Ó	O	H	NY	N

3

Olvasd el, majd másold le az új betűkből alkotott szavakat és a mondatot!

hxxbx, xaxox, hqo, oyo, xo, mo, dx, tlox, qo
 dxmk, lqoqo, yxnyo, xoxo, qoxoxo, yxmx, xthx
 .qoy, xxy

.xaxqihqhq#qbx akokqkx mxyxhxo, qm+ q oxoxoxo qo

4

Most már minden betűt ismersz!
 Írd le rovásírással a saját nevedet és azokét, akiket a legjobban szeretsz!

JÓ GYAKORLÁST!

7.

Az olvasás-írás gyakorlatai

1. Írd be a betűk párját a megfelelő kockába!

	H		t			q	#		Λ		ς	↑
D		E		H	B			A		F		
∂	Λ			o)		K	D	T	
		LY	Ó		M	P		J				O
		X			H	∂	∂				Y	
ZS	U		V	S					Ü	Z		SZ

2. Írd a képek számát a megfelelő szó mellé! Másold le a gyakorló füzetedbe!

	3.		2.		1.
	6.		5.		4.
	9.		8.		7.
	12.		11.		10.
Λ∂11ς		∂HΛKX		H∂B1↑	
Λq		qMς		∂H∂#	
XCBΛ		qBΛq		1↑t	
qθ		∂Λ∂		∂Λ)∂H	

3

Írd be a szavak párját a kockába!

04Y41		Λ9H†M	I9M4Y	19)		98Λ9
	FÉNY				ÁG	
2Λ2	HΛK8Y#		H9D	D9H9X		†ΛC2
		PARIPA			FELHŐ	

4

Írd le rovásírással legkedvesebb könyveid szerzőjét és címét a füzetedbe!

5

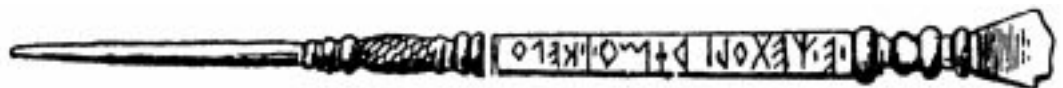
Karikázd be az értelmes szavakat, és írd le a gyakorló füzetedbe rovásírással!

83Λ HHC0 H0 XMO† Λ2† Λ† Λ† †)X 0CX 4†C 43
 8M1 H91 XDC† XBC† 2†† 2†† †HC2 2H2 09X9Λ Λ†Λ
 4ΛC498 M88 YC8 †ΛC †CΛ Λ2X20 H90 0H0 ΛC†)M†
 MK 8K 40H9DMΛ 40H9ΛMD †IMD #)K# #)†# #9) D9)
 Λ2Λ Λ9Λ HHC HHC 29Λ191 291H91 ΛKHK† ΛKHK†
 H2 H4 YΛY ΛY ΛY #M †M YYC Y99 8†I M†I 2Λ†Λ
 .4YCY 2Λ8KY X2Y 02Y 2)2H 2)H 2CΛ9M 2C#9M

6

Rendezd az összekevert lányneveket, írd le!

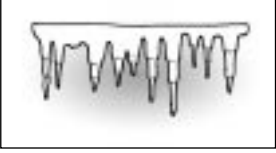

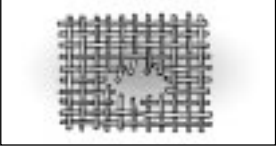

†H)2 4CΛ4Y 4†ΛC0H9H †9)CΛ XCH9Λ9X 404Y)†Λ
 ††9 †1ΛC0H90 4Λ)2Λ 2H)2Λ 4H90)9 C1)9†Λ9)
 †2†Y 4Λ†ΛΛ2H 4)Λ98ΛC† 4)CΛ9Λ H98Λ†Y 402MCH†)
 40CHCΛ 4Y)2† 4H)0 2YH2Y2X 89†H9 C†MΛ9 2898
 †C0H9XXC 09H9Λ 4H2X†ΛΛ9 9)9)

Etruszk íróvessző bronzból (Sebestyén Gyula: Rovás és rovásírás, 1909)

7

Írd a képek számát a megfelelő szó mellé! Másold le a gyakorló füzetedbe!

	15.		14.		13.
	18.		17.		16.
	21.		20.		19.
	24.		23.		22.
†Λ∑Ϟ		ϩΛ∑		ϩ∑∑∑∑	
∑∑∑∑		∑∑∑		∑∑∑∑∑∑	
∑∑∑		∑∑		∑∑†	
∑∑∑†		∑∑†		∑∑∑	

8

Írd be az üres helyekre egy „reggeli” hiányzó betűit! Másold le!

,HFM.....Λ ,H...B ,A...YCY...FH ,1...M ,Z.....KY ,J†.....∑∑∑H
 ,H...Λ...∑ ,∑A...∑∑ ,1Z... ,Λ...1...BZ...Z∑ ,AZ... ,H...D...∑
 .Y...∑Λ ,A...∑)...Λ ,A...∑∑...∑I ,H...∑...† ,...M...∑ ,Λ...1...Y...∑Λ

9

Rakj össze értelmes szavakat a szótagokból, írd le a füzetedbe!

∑HFB-	†H-	∑∑I-	∑∑X-	∑-∑I	∑-ZK	∑-∑Y	∑-ZB
∑∑Λ-	†ZM-	∑∑I-	∑HYY-	∑-∑I	∑-∑I	∑-∑∑	∑-∑∑
∑†ZM-	†ZM-	∑∑X-		∑-∑Λ	∑-∑Y	∑-∑Y	∑-∑I
∑∑X-	∑∑Z-	∑∑Z-	∑∑X-				∑-∑H
							∑-∑Λ
							∑-HK

10

Keress az évszakokat, a hét napjait a rejtvényben! Színezd zöldre és írd le a gyakorló füzetedbe!

X	ǰ	⊖	H	∩	†	I	9	M	9	Y	∩	†	Λ
Λ	∩	Y	⊖	I	ǰ	Λ	D	∩	Λ	9	H	9	D
⊖	M	M	Y	∅	ǰ	⊖	Y	∩	ǰ	X	X	ǰ	⊖
Λ	H	X	†	†	‡	∅	ǰ	Y	∩	∩	‡	⊖	∩
9	†	†	ǰ	∅	X	H	⊖	‡	∅	I	†	†	9
⊖	D	⊖	‡	9	∩	H	9	Λ	9	M	⊖	I	‡
‡	Y	H	9	†	H	ǰ	I	K	∅	ǰ	†	†	X
Λ	‡	‡	X	K	Y	Y	9	X	⊖	∩	I	⊖	‡
‡	∅	K	Y	H	K	Y	Y	H	⊖	‡	∅	X	D

11

Összekeveredtek a fiúnevek betűi. Rendezd, írd le!

,Ɔ†∅Λ∩Λ ,†)9H9Λ ,Ɔ9H)∩Y ,†ƆH HƆ† ,∅9H∩∅ ,ǰΛǰ† ,⊖ǰH†)ǰ
 ,X)ǰ†ǰ ,M†∅Y∩H ,Ɔ†ǰ9∅ ,Y9Ɔ9Λ ,‡9H9† ,Ɔ9XΛM H
 ,H∅YXǰH ,9Y)9Λ ,H∩ΛY9) ,‡∩YHǰ ,∩Y∩Y ,9H9X ,Λ9I∅Λ
 ,Y)†M9Λ ,YΛ∩Y ,‡MΛ9 ,X9Λ9Y ,X9ΛY†) ,ΛǰΛHǰ∅
 .Ɔ9X9Λ ,9Y†ΛΛ9 ,9Y†Λ9 ,Λ9X∩H

12

Írd be a hiányzó betűket, ezek közül választhatsz: ⊖, D, ‡, X Másold le!

...ǰǰ ,†9.....∩⊖ ,Ɔ9...∩⊖ ,...9IM ,∅M... ,ΛM... ,∅†... ,∅M...
 ,Y...ǰΛǰ∅ ,...∩YΛ9∅ ,9∅M...9 ,Ɔ∩... ,9...∩9ǰ ,Λ∩M9... ,H9...
 ...9Λ ,9...∩Λ ,†.....9 ,†...9Ɔ ,.....Y⊖ ,...∩∩∅ ,...∩K...
 .ΛǰHǰ... ,ΛK.....K‡ ,∅ǰHǰ... ,M.....9ǰ ,H∩...ǰ∅

13

Szólánc – folytatd 30 szóig! Írd le a gyakorló füzetedbe!

...† ,†⊖ǰYǰ‡ ,‡9Λ9 ,9X9X

14

Két-három szóval egészítsd ki mondattá!

... 890MD9
... M2Y99)M28
... 0)MH9)9Y03Y98
... 2A2AAfH
... A90M0
... 2MfHfM 9
... 9 H99fM
... 03M20
... H3YΛ3BIVM2M20 9
... 83Y93M3) Y21
... M3AA3H
... 3XX3M3H
... YΛ399fMX
... 2HH20
... 3XH3M3
... Y909H90
... 2Λ3M31
... YD3B3Y4A
... M9MfX98
... 9809093H3H
... Y303M8KY
... M3003MDK0
... 39Λ2Y989020
... 3M928M30

15

Írj a gyakorló füzetedbe 10 olyan foglalkozást, amelyet szívesen végeznél!

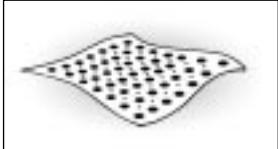

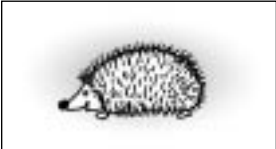

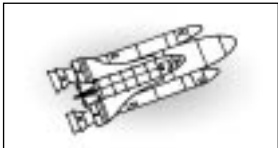

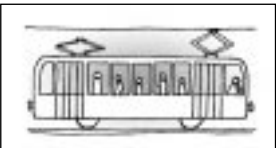
16

Összekeveredtek az állatnevek betűi. Rendezd, írd le!

,ՉԱԻՒԻՈ ,ԻՒԳՕ ,ԿՋՋՅ) ,ՆՋՒԻԳ ,ԼՈՋ ,ՋԿՋԱԹԳ) ,ՇԻԻԱ
 ,ՕԿԻԿ ,ՉԱԱԻՅ)ԳԱ ,ՅՈՉՒՅԳԿ ,ԱԻԳՋԳԻ ,ՅՈՉԻ
 ,ՉԻԻՉԻ ,ԱԻԻՉՅՅ ,ԻԻՉՅՅ ,ԳԻՇՕ ,ԳՒԱՉՋ ,ՆԻԻԳԻԳԿ
 ,ԿԿՕԿԻ ,ՋՕՋԱՅՅ ,ՉՋԻՅՏ ,ԻԳՕՕԳՋ ,ԻԱԻԻԱԳԿ ,ՅԳԱԻԳՕ
 .ԿՋՄՋ ,ԱԳՈՉԻՈԻ ,ՇՕԳՒ ,ՕԳՅԳԻ ,ԻՔՉՕ

17

Írd a képek számát a megfelelő szó mellé! Másold le a gyakorló füzetedbe!

	27.		26.		25.
	30.		29.		28.
	33.		32.		31.
	36.		35.		34.
	39.		38.		37.
ՉԱԻԳՆ		ՕԳԿ		ՕՈՒ	
ԱԳԱԻՈ		ԳՕԻՉՒՇ		ՉԻԳՋԻՋ	
ՅԳԻԻԱՇԿ		ԱՉՅԳԱԱԻՄ		ԱՋՄԿ	
ՉԱԻԻ		ՋԱՋԻ		ՅԿԱ	
ՄԿ		ԱԿՒՒՒԿԻ		ՆՋ	

22

Írd le az ellentétét, többet is lehet!

ΛξΥξΛξΟΚΥ
 ξϑΛϑΥΛΜΥΙΜΛ
 ξξΛΥξΥξξ†ξΛξθ
 †ξΛϑ†ϑΗΗξθ
 ξξΛξΥθξξξΗ
 ξΥ†θ†Η
 ΛξθΜΛ
 ΛξθξΙξΜ
 ΛΛ†Ηθ
 ΛξΥϑΜξ

23

Egészítsd ki minél több szóvá! Írd le a gyakorló füzetedbe is!

.XYΛ ,ΛξξξθΛϑ ,ϑξΛϑ ,...Λϑ
 ...ξΥ
 ...ξΧ
 ...ϑθ
 ...ϑΗ
 ...ξΙ
 ...θΚ
 ...Μθ
 ...†ξ
 ...ξ†
 ...ξξ
 ...Μ†

24

Pótold tetszésed szerint a hiányzó szavakat!

.YAAAY _____ BCHEE AYAO
 .NXXIXXODXO A _____ A BXYXMMX
 . _____ #X BAYYCYTHCXFO AXCXAYXMX
 .OAYAM _____ OXOXOYAYAMX A
 .BAXMO _____ A YXXMMX

25

Alkoss minél több szót a következő betűkből és írd be a gyakorló füzetedbe!
(Legalább 60 szó készíthető.)

.M ,Y ,A ,H ,X ,O ,C ,B ,O ,A ,T ,X ,A ,A

26

Egy betű megváltoztatásával alkoss új szavakat!

.XYA ,AAD ,#AX ,AAX ,AOX ,AX — AX
 _____ — HXY
 _____ — BXM
 _____ — TAY
 _____ — HCO
 _____ — XTM

27

Írd le ábécé sorrendben a költők neveit a gyakorló füzetedbe!

,AAM# AXOX ,OAXYB YHABAKHKM ,TXXHXO TXHAKO
 TXYX, YHXXM AAM ,AXOYI TOIXMAY ,AXOYI DANY
 TAYDO ,AXIYM TMYHAY ,YTMAY TAAAMAY ,HOTOYLA
 ,OAYM #AY ,HOTOYLA OYLA ,AMYYAY OXYOYI ,HOTOYLA
 ,AMYYAY THTD ,AMMYAY OYMYAT XOXI ,AXOXO AATO
 ,OYAMX OAXM ,HOTOYLA OYDOYH ,MXTAY TDOYHXX
 .HOTOYLA AXHKXM ,AAM# IYXMI

28

Melyik a kakukktojás? Karikázd be!

1. :90#kz8 ,90t909 ,9000 ,90H9D ,900tt
2. :0HtD00 ,9MY0H0X ,z0XzH3A ,9990 ,0A9
3. :0000 ,09Y99 ,0Y ,HtM09YAtH0 ,H3A)zY
4. :H0 ,89000 ,0z8H3H ,0000 ,09Y99 ,0Y
5. :09)9X ,zYHK0 ,0tt ,H)9H9) ,80HytT ,98A9
6. :9t9)90 ,A9IH0A0D99A ,9tHYIM9 ,A9IH0H9#98
7. :A0 ,9Y0A99 ,A3Y00 ,H0Y9A ,H98
8. :Ht999 ,A3MY83I ,AA0Y ,Ht99H ,9H0H3T
9. :90A0A ,Y0)39A ,9Y9AA9A ,A0X9A ,9YI0990
10. :Y9X90 ,H3M0AA9 ,HMAA ,9D00I ,A3MY
11. :tY39 ,zAAH3A ,tY90 ,tHM# ,tH30 ,tt9A
12. :0A9Y)t8 ,zAA993H ,A089AAAtM ,0Y09
13. :YK ,t)3AAt0 ,#3 ,tA0D ,Y08 ,80H98
14. :t9AA98 ,0MX ,AtHAtY ,900H ,AA0D
15. .0330 ,3I0H ,3HAKX ,A9)90 ,H9809

29

Bontsd szavakra az egybeírt szöveget, és írd le a gyakorló füzetedbe!

A3A0A10A398#98009A098#98AKHKM9

30

Melyik jó az üres helyre? Írd be!

Y A M X —	z99t ,0H39 ,9t9X
) z t t —	zHXz ,zHXt ,9tH0
t A 0 0 —	A9X ,At8 ,A09
H 9 M H 0 8 3 I —	0A300 ,A3D00 ,A3D00
H 9 0 —	3YH0A ,9MA09 ,98H0H

33

Fejezd be a szólásokat! Ezeket a szavakat használhatod: kályha, róka, farkas, gyík, bárány, oroszlán, madár, lajhár, mormota, macska, nyúl!

9 YDfB JAMPH
 ,Λξξξ
 ,ξΛH40
 ,fTΛξI
 ,H0Y4X
 ,f4X4I
 ,4YΛMΛ
 ,0fIΛ4
 ,ΛξΛξHfξ
 ,ΛξΛξB
 ,4M4f

34

Írd le helyes sorrendben a gyakorló füzetedbe, rovásírással!

1. ξΛξΛH0 ΛMfΛM1
2. ξΛξΛξY HξXβξM0)
3. ξΛΛξfΛKξ)ξξ0I ΛM14B
4. 0H0ξHΛKβ4f HξXβξYξξI
5. H41 ΛKΛξ H4M)41
6. ξYξYξMξ) ΛfΛfHf4
7. 0H0H0X HξX0Y00
8. ξ)ξξfξ HξXβξfξf
9.)4B0D 4 H4M4Xξ0
10. ξYξM0Y)4I ΛMfH44B
11. ξΛξξ0H ΛM4Y0MΛM4
12. ξΛξMξ) ΛMf)M1

A botnaptár ábécéje a XII.–XIII. századból. (Forrai Sándor, 1994)

35

Színezd be zölddel a Himnusz szavait! Írd le a gyakorló füzetedbe!

H	Y	A	Z	B	T	T	A	Q)	Z	Y	A	T	C	Ø
M	T	Z	O	C	I	D	Y	H	Q	≠	Q	B	X	X	Q
Ø	T	A	Z	A	A)	A	∂	X	D	Y	∅	A	Z	M
)	M	≠	Z	I)	A	Z	Ø	A	Y	I	M	D	K	Ø
I	≠	T	∅	Y	O	Q	∂	Y	H	Q	O	I	≠	∂	T
Y	Ø	Ø	A	Z	A	A)	A)	Z	A	A	Z	K	≠
)	H	Y	Y	T	O	Q	M	X	A	H	C	A	A	Q	X
T	∅	∅	C	∂	≠	∅	D	≠)	Y	Ø	T)	Z	A
Y	∂	T)	Z	Y	I	Z	A	T	M	Y	∂	Q	Z	H
Z	Y	T	∂	∂)	Y	X	A	Z	B	Ø	X	O	T	I
A	M	B	Q	≠))	Y	M	≠	M	Z	M	H	Q	B
Y	∂	T)	Z	M	K	I	Y	∅	Ø	A	T	Y	Q	Y

36

Írj le 15 magyar folyónevet rovásírással!

37

Keresd a párját, számozd be!

)C H O C X	)Z A Y S	1.
A Q X X C A	Z M A Y A	2.
A Q ≡ ≡ Q)	)C O H Q	3.
A Q H H M T	A Z I I S	4.
) Q I B C I	A Z X X Z A	5.
Z H ∂ Ø	A Q A A C Ø	6.
Z M ∂ Ø	Q H O Q D	7.
A Q A A Q M	A Z ∅ ∅ ∂ Y	8.
A Z B B K H K O	A Z H H C T	9.

38

Bontsd szavakra az egybeírt szöveget, és írd be a gyakorló füzetedbe!

YQXMOAY)9AAY)†BYHJXBZAMN9X90†HJACYMXX9H9B9X

39

Kiket vinnél magaddal egy lakatlan szigetre? Írd le a gyakorló füzetbe rovásírással!

40

Régies magyar szavak és jelentésük. Számozd be! Alkoss velük rovásírással mondatokat a gyakorló füzetedbe!

..... varkocs	90A9YHJX AC99A	1.
..... flastrom	9)9X9A YK9K0JIK ,Y9A9MJA	2.
..... sajtár	J†J01J0 †0HJ0 AC9M9	3.
..... tarsoly	0††90)9AY9YAJB	4.
..... findzsa	9AC9YD9B9909Y	5.
..... alamizsna	H9AC0J0I9M	6.
..... ványadt	91YH9J9H XX9#9) 09M9A	7.
..... toportyán	91YH9J9H 09X999A9M99I	8.
..... gulya	DJ†J91J0	9.
..... véka	HJ9KYHKX ,9AAC9ID9MHKY	10.
..... ménes	H9)†Y YH99M 9H9X9HIT†	11.
..... csűr	A90H90	12.
..... berzenkedik	I999YXJA	13.
..... süveg	J9JH ,JHAKX	14.
..... kéve	D9B9†9 090JH	15.
..... poroszló	Y9)9019X	16.
..... sujtás	D9M9A ,JA)J#	17.

41

Ez az öt szó legalább 15 másikat hordoz magában. Keresd meg, írd le!

.JHJB AC9H†M JYJ9AAJB ,09Y99 AJ9A9I

42

Alkoss a szavakkal két csoportot! Írd le külön-külön!

,ΛϷΥϲΛΛ† ,ΛϷΛϲΛ†M ,ΛϷ1ϲ⊘ ,ΥϷΥKΛ ,⊢ϲ††M ,M⊘ϷϷϷ
 ,ΛϷM†ϷϷϷ ,ϲM⊘M† ,ϷΛϲϷϷϷ ,ϷΛϷΛϷ1 ,⊘Ϸϲϲ⊘ ,ΛϷϷϷΛϷϷ
 ,ϲ⊢†Λ ,ΛϷ†⊘Ϸ ,ΛϷΥ ,⊘ϲϷ ,⊘ϷΥϲX ,Λϲ††⊘ϲϷ ,ϷϷϷΛϷϷ
 ,⊘ϷϷϷϷ ,Λϲ⊘ϲΛ ,Ϸ⊘ϷΛϷϷϷ ,ΛϷϷϲΛΛϲ† ,ΛϷ⊘ϲΛϲ⊘
 †⊘ϲΛϲ⊘ ,ΛϷΛϷΛϷϷϷ ,ΛϷΛϷ1 ,ΛK⊘ϷϷ ,Ϸ⊘⊘ϷϷϷ ,ΛϷΛϷϷϷ

43

Használd az idegen szavak helyett a magyar megfelelőt!

..... ambivalens	ΛϲΛΛϲϷΛϲϲϲϲ	1.
..... kvalifikált	ΛϷ⊘K	2.
..... lezser	ϷϷΛϷΥ⊘ϷϷϷ	3.
..... rezsim	ΛϲΥϲΛϷ†	4.
..... doktrina	ΥΥϷΥ†ΛϷϲϷϷ	5.
..... mandátum	⊘ϲΥϲϷϷ⊘	6.
..... dekorál	†ϷϷϷϷϷ	7.
..... eminens	ϷϲΥ	8.
..... ukáz	Υ††††	9.
..... illúzió	⊘Ϸϲ⊘ϲϲ	10.
..... releváns	ΛϷΛϷϷϷΛ	11.
..... hermetikus	ϷϷΛΥϷϷϷϷϷϷϷϷϷϷϷ	12.
..... ironizál	ΛϲΥϲ⊘†XΛϷϷ	13.
..... potentát	ϷϷΛϲ⊘M	14.
..... gardrób	Ϸ††ϷΛϷϷΛ	15.
..... summa	Λϲ†ϷΛϲ⊘ϷϷ⊘	16.
..... labilis	ϷϷϷΥ†Ϸ	17.

44

Miket vinnél magaddal egy lakatlan szigetre? Írd le a gyakorló füzetbe rovásírással!

45

A XI. században a rovásírást, amelyben minden magyar hangunkra volt jel, le kellett cserélnünk a fejletlenebb latin betűs írásra, amellyel 13 hangunkat, többek között a TY, GY, NY, LY, Sz, ZS, CS-t nem tudtuk jelölni. Ezek csak a XIX. századra alakultak ki véglegesén. A rovásírásban ésszerűen egy jellel leírhatók. Gyakoroljuk őket, írjuk át rovásírásra! (lásd 8. oldal 6. pont)

Mátyás, Csaba, Zsolt, Gyula, Szabolcs, Csilla, György, Gyöngyi, Györgyi, asszony, hattyú, fattyú, fonnyad, rossz, lecsó, kacsa, meggy, konty, hely, lyuk, gólya, rozs, rizs, Zsuzsa, loccsan, pottyán, tottyán, löttyén

46

Keresd a mondat másik felét! Írd le együtt a gyakorló füzetbe!

YHXB ,BCYQHPX 9 MHCBJI 1.

t)j)k)l) m)n)o)p)q)r)s)t)u)v)w)x)y)z) 2.

t)u)v)w)x)y)z) a)b)c)d)e)f)g)h)i)j)k)l)m)n)o)p)q)r)s)t)u)v)w)x)y)z) 3.

,YXBZADJFKO 9 t)MNX AAJO tO 4.

YHXB ,OKNJO YLXMJLQOML 5.

.YXOJt)AKOALYO 9 JLXNOLJB #JX

.JKOJYt)ALJO 1M N9 OKYJQ# YXB YHXB

.JLXN t)XMt)JO 9 N9 OJQJt)O 9

.YQOQJOJO 9 JNNt)HJ)JLJL #JX

.LJXALJ)9 YJQJJO YLJ#J

Mátyás király pecsétje és névalírása (Ribáry Ferenc, 1879)

47

Igaz és hazug mondatok. Az igazakat Írd le a gyakorló füzetbe!

- .ጋጋሉላጠጠ ላ ለላባዘጋ ጸጸጸጸጸጸ ላ ለላባዘጋዘላቁላቁ 1.
- .ላፀፀላዘተፀ ፀላላላላላላላላላ ጋጋሉጸጸ ላተላ ላ ላላላላላላ 2.
- .ላፀፀላዘተፀ ፀላላላላላላላላላ ጋጋሉጸጸ ላጋጋተ ላ ላላላላላላ 3.
- .ሃሌጋጠ ጸሉጋጸቁ ጋጋቁላ) ለጋጠፀተፀ ተተሌጋሃ 4.
- .ሃሌጋጠ ለጸዘጸ ጋጋቁላ) ለጋጠፀተፀ ተተሌጋሃ 5.
- .ላሃዘተ ጠጋጸዘጸፀ ላዘጋፀ ሃላፀጋሉላላላላተዘ ተዘሉጸ ስላ 6.
- .ላሃዘተ ላዘጋሉ ተፀጋተዘላሉ ሃላፀጋሉላላላላተዘ ተዘሉጸ ስላ 7.

48

Használd az idegen szavak helyett a magyar megfelelőt! Számold be!

- anoním ተጋጠጸዘላቁ 1.
- inspiráció ለዘላሃ 2.
- trezor ፀላፀጋፀ)ላሃ 3.
- kooperál ላጸጋዘ)ጸቁጸ 4.
- szlogen ጋጠጸጸ 5.
- protezsál ሃላሌላላላላላላ ሃጸሌጸተ 6.
- uniformis ፀተተጋፀጸፀፀሃሃሃቁጸ 7.
- dialógus ሃላዘጋሃላላላላ 8.
- partner ለጋዘሌጸጸጸጸጸጸጸጸ 9.
- irritál ፀጋዘፀጸጠጸጠጠጠጠጠጠ 10.
- kurzus ሃተሌላላላላላላላላ 11.
- enervált ለጸሉጋሉጸሉሌጋጠ 12.
- tréner ሃሌጠላላፀ 13.
- rekonstruál ጸዘተጸ 14.
- variáció ጋጸሌጸሃጠጋ) 15.
- prognózis ሌጋሌጋፀሃዘላቁ 16.
- extrém ዘላላላላ 17.

Régies magyar szavak és jelentésük. Számozd be! Írj velük mondatokat a gyakorló füzetbe!

..... csucsorka	ΛCΘΘΛ†	1.
..... zsombor	ΛCΘCXCΘ†	2.
..... guzsaly	HCΘH	3.
..... dümmög	XCXCXCXCXC	4.
..... szattyán	XCXCXCXCXC	5.
..... cudar	OC†XCXCXCXC	6.
..... tilinkó	†XCXCXCXC	7.
..... csippentyű	HCXCXCXCXCXCXCXC	8.
..... zseze	HCXCXCXCXCXCXCXC	9.
..... böllönködik	XCXCXCXCXCXCXCXC	10.
..... hitves	XCXCXCXCXCXCXCXC	11.
..... gúnya	XCXCXCXCXCXCXCXC	12.
..... csapász	XCXCXCXCXCXCXCXC	13.
..... golyhó	XCXCXCXCXCXCXCXC	14.
..... zegernyész	XCXCXCXCXCXCXCXC	15.
..... suttyomban	XCXCXCXCXCXCXCXC	16.
..... bodobács	XCXCXCXCXCXCXCXC	17.
..... szütyő	XCXCXCXCXCXCXCXC	18.
..... durákol	XCXCXCXCXCXCXCXC	19.
..... csiriz	XCXCXCXCXCXCXCXC	20.

Az Aranybulla legrégebbi átírásának első sora
Az Esztergomi Prímási Levéltárban őrzik (Ribáry Ferenc, 1879)

50

A Q, X, Y, W, DZ, DZS nem tartoznak a magyar betűkészletbe. A rovásírásban az alábbi módon használjuk őket. Számozd be! Írd le a gyakorló füzetbe!

.....	Quarelin	ΛϞΛΟ†ϑ ΛΧ†	1.
.....	Quartz	ΙΙΙΟΗΞΙΟ	2.
.....	xilofon	ϞϞΟ†ΙΟΞΛ	3.
.....	taxi	†ΙΟϣΥ	4.
.....	foxi	ΗΞΙΟϞΧ	5.
.....	boxer	ϑϞ†Ϟ†ΜΟϣ	6.
.....	oxigén	ϞϞϞΛ†ΙΟ	7.
.....	Mexikó	ϞΥΗϣΜΟ	8.
.....	lexikon	†ΙΟϞϞ	9.
.....	Ady Endre	ϞϞΛ†ΙΟϞ	10.
.....	Kölcsey Ferenc	ϞΟ†ΙΟΞϑ	11.
.....	Ybl Miklós	†ΛΞΗϣΜΟ	12.
.....	Xerxész	†ϞΞΗΞϞ †ΞΗΛΚΟ	13.
.....	Watt	ΞΗ†ϞΞ ††ϣ	14.
.....	Wesselényi Miklós	ϣΥ†ϞϣΛ	15.
.....	Wartburg	ϑΞΥ†	16.
.....	Wagner	ΥΥϣΜ	17.
.....	edző	ΛΞΛϞϞΥ†	18.
.....	madzag	ΛϞΛΟ†ϑ †ϞϞΛΞΛΛΞΜ	19.
.....	bodza	ΛΗϞΧΥΗϣΜ	20.
.....	dzsungel	ϣϞ†ϞΧ	21.
.....	lándzsa	ΞϞ†Ξ	22.
.....	dzsem	ΗΞϞΛϣΜ	23.
.....	Aquincum	ΛϣϞ†ϣϑ	24.

51

Használd az idegen szavak helyett a magyar megfelelőt! Számold be!

..... vitalitás	ΛϯϩϩϯΛϯϩ	1.
..... tradíció	ϩϯϯϯϩΛϯϯϯ	2.
..... totális	ϯϯϯΛϯϯϯ	3.
..... korrekció	ϯϯϯϯΛϯ	4.
..... tusol	ϯϯϯΛϯϯϯ	5.
..... szelektál	ϯϯϯϯϯϯϯ	6.
..... studíroz	Λϯϯϯϯϯϯϯ	7.
..... rükverc	ϯϯϯϯϯϯ	8.
..... publikum	ϯϯΛϯϯϯ	9.
..... dekoncentrált	ΛϯΛϯϯϯϯ	10.
..... blőd	ϯϯϯϯΛϯϯϯ	11.
..... analizál	ϯϯϯϯ ϯϯϯΛϯ	12.
..... irracionális	ϯϯΛϯϯϯϯ	13.
..... honorárium	ΛϯϯΛϯϯ	14.
..... szponzor	ϯϯϯϯΛϯ	15.
..... intuíció	ϯϯϯϯϯ	16.
..... obligát	ϯϯϯϯϯϯϯ	17.

52

Összekeveredett az írók vezeték és személyneve. Rendezd, írd be a gyakorló füzetbe!

Keresztnevek:

Vezetéknevek:

ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯΛϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯ ϯϯϯ ϯϯϯϯ
 ϯϯϯ ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ

ϯϯϯ ϯϯϯϯ ϯϯϯϯ ϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ
 ϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ ϯϯϯϯϯ

Szólások és magyarázataik. Keresd a párját, számozd be! Írd le rovásírással a gyakorló füzetbe! (O. Nagy Gábor: Szólások és közmondások. Talentum, 8. kiadás)

A 3600 éves phaisztoszi agyagkorong A oldala
(Fehérné Walter Anna, 1975)
Megfejtette Kabay Lizett
kolozsvári művészettörténész

1. 𐀀𐀁𐀂𐀃𐀄𐀅𐀆𐀇
2. 𐀈𐀉𐀊𐀋𐀌𐀍𐀎
3. 𐀏𐀐 𐀑𐀒𐀓𐀔𐀕𐀖𐀗 𐀘𐀙
4. 𐀚𐀛𐀜 𐀝𐀞𐀟𐀠 𐀡𐀢𐀣𐀤
5. 𐀥𐀦𐀧𐀨𐀩𐀪
6. 𐀫𐀬𐀭𐀮𐀯𐀰𐀱𐀲𐀳
7. 𐀴𐀵𐀶𐀷𐀸𐀹
8. 𐀺𐀻𐀼𐀽𐀾𐀿𐁀𐁁
9. 𐁂𐁃𐁄𐁅𐁆𐁇𐁈𐁉𐁊𐁋𐁌𐁍𐁎𐁏𐁐𐁑
10. 𐁒𐁓𐁔𐁕𐁖𐁗𐁘𐁙𐁚𐁛𐁜𐁝𐁞𐁟
11. 𐁠𐁡𐁢𐁣𐁤𐁥𐁦𐁧𐁨𐁩𐁪𐁫𐁬𐁭𐁮𐁯𐁰𐁱
12. 𐁲𐁳𐁴𐁵𐁶𐁷𐁸𐁹𐁺𐁻𐁼𐁽𐁾𐁿𐂀𐂁
13. 𐂂𐂃𐂄𐂅𐂆𐂇𐂈𐂉
14. 𐂊𐂋𐂌𐂍𐂎𐂏𐂐𐂑
15. 𐂒𐂓𐂔𐂕𐂖𐂗𐂘𐂙𐂚𐂛𐂜𐂝𐂞𐂟
16. 𐂠𐂡𐂢𐂣𐂤𐂥𐂦𐂧𐂨𐂩𐂪𐂫𐂬𐂭𐂮𐂯𐂰𐂱
17. 𐂲𐂳𐂴𐂵𐂶𐂷𐂸𐂹𐂺𐂻𐂼𐂽𐂾𐂿𐃀𐃁
18. 𐃂𐃃𐃄𐃅𐃆𐃇𐃈𐃉𐃊𐃋𐃌𐃍𐃎𐃏𐃐𐃑
19. 𐃒𐃓𐃔𐃕𐃖𐃗𐃘𐃙𐃚𐃛𐃜𐃝𐃞𐃟
20. 𐃠𐃡𐃢𐃣𐃤𐃥𐃦𐃧𐃨𐃩𐃪𐃫𐃬𐃭𐃮𐃯
21. 𐃰𐃱𐃲𐃳𐃴𐃵𐃶𐃷𐃸𐃹𐃺𐃻𐃼𐃽𐃾𐃿
22. 𐄀𐄁𐄂𐄃𐄄𐄅𐄆𐄇𐄈𐄉𐄊𐄋𐄌𐄍𐄎𐄏
23. 𐄐𐄑𐄒𐄓𐄔𐄕𐄖𐄗𐄘𐄙𐄚𐄛𐄜𐄝𐄞𐄟
24. 𐄠𐄡𐄢𐄣𐄤𐄥𐄦𐄧𐄨𐄩𐄪𐄫𐄬𐄭𐄮𐄯𐄰
25. 𐄲𐄳𐄴𐄵𐄶𐄷𐄸𐄹𐄺𐄻𐄼𐄽𐄾𐄿𐅀𐅁

- A halat úszni tanítja.
 Más tüzénél melegszik.
 Kiadja az obsitot.
 Kiporolja az irháját.
 Egy korpán híznak.
 Ne pipázz, ha nincs dohányod.
 Nem enged a 48-ból.
 Nem teszi ki az ablakba.
 Pedzi, mint agár a nyulat.
 Beleharap a savanyú almába.
 Árkot ás valakinek.
 Aki kutyával fekszik, bolhával kel.
 Kiugrasztja a nyulat a bokorból.
 Eben gubát cserél.
 Az ingét is odaadná.
 Vág az esze.
 Élére rakja a garast.
 Belé bújt az ördög.
 Fabatkát sem ér.
 Felöntött a garatra.
 Lyukas a marka.
 Kákán is csomót keres.
 Vaj van a fején.
 Ha magyar kenyeret eszel, becsüld a magyart.
 Magyar ember nyelvén hordja a szívét.

A phaisztoszi korong B oldala

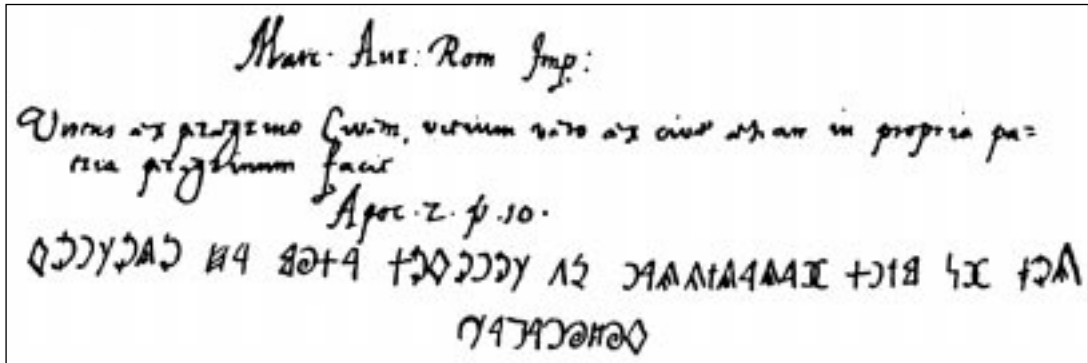
59

Tedd ábécé sorrendbe az 1920-ban, a trianoni döntés alkalmával elcsatolt felvidéki helységneveket, és írd le a gyakorló füzetedbe! Gyűjts még hozzá a történelmi atlaszból!

,H9A ,8008 ,4HYTD ,D0Y01 ,0394TH319)M+ ,80H9800
 ,4D9X138A3A ,91A0091 ,4AA90 ,0DY0H ,Y9X801#9)
 ,3H3A ,A31H333 ,A0A0+8Y)310Y3+M ,0H98A00 ,)0H)3HY
 ,H3#38#9) ,10HY ,4Y)9AA9A ,A310+ ,9)A0Y ,40YH9X
 ,+H9M+M ,13AA33 ,03A40 ,AA9A003+ ,D90H93 ,4M3A
 ,Y9X80198+H ,10A91 ,41H080A ,9+#+9) ,4H9890A93
 ,+3H409HY9Y ,41AAH9M9MH9 ,4D9X0)33HX ,41AA)H0Y
 .3DH3H91Y ,03X3H3M ,00Y0 ,AKI9X80A

60

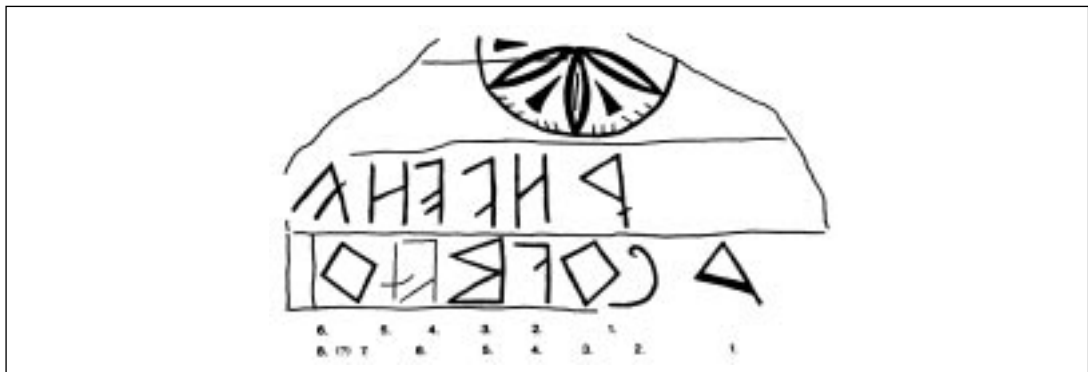
Fejtsd meg Miskolczi Csuják Gáspár 1654-ből származó feljegyzését! Ellenőrizd a 81. oldalon.

(Sebestyén Gyula, 1909)

61

Az 1526-ban épült dálnoki református templom feliratának még nincs egyértelmű megfejtése. Próbáld meg, talán neked sikerül!

(Forrai Sándor, 1994)

Őseink számrovásának még számtalan megoldatlan rejtélye van. Pedig szkíta, hun, pártus elődeink, akik az akkori világ leggazdagabb nemzeteit alkották, pontosan tudták nem csak lovaik, szarvasmarháik, juhaik és egyéb földi javaik számát, értékét, hanem a földrajzi, csillagászati és műszaki ismeretekhez szükséges számításoknak is birtokában voltak. A megoldatlan kérdésekért ősműveltségünk elpusztítói a felelősek.

Rovásszámjegyeink leírása „fonetikus”, azaz ahogyan kiejtjük, úgy írjuk le sorban.

X	IIIIV	IIIV	IIIV	IV	V	IIII	III	II	I
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
✱	✱	XV	V	XX	VX	IX			
1 000	100	60	50	20	15	11			
✱✱	✱✱	✱✱	✱II						
1 000 000	100 000	10 000	2 000						

A feladatok megoldását a 81-82. oldalakon találod.

1

Írd be a számok párját a kockába!

	III	IIIIV		X	IIIV			V	II
4			8			1	6		2

2

Írd be a hiányzó számokat!

✱		IIIV		XXX	IIII		III	IV
	XXXXV		IIIV		IIIIV	XX		II
✱II	IIIXXXV	IXV	XV	XXXX		IXX	X	IIIV

3

Keress a párját, számozd be!

8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.
IIIVV	IIXXX	IIIXXXX	IIVXXXV	XV	XXV	IV	IIIVX
87	44	19	60	51	70	59	32

4

Írd le rovásszámjeggyel:

	8019883MYK
	8019883MYK
	8019883MYK
	8019883MYK
	8019883MYK
	8019883MYK
	8019883MYK
	8019883MYK

5

Keress a párját, számozd be!

5.	4.	3.	2.	1.
XXXVXIIIV	IIIVVXIV	VXXXIIV	IIIVX	IVXIV
759	651	157	980	725

6

Írd le rovásszámjeggyel!

	998891000091988
	998891000091988
	998891000091988
	998891000091988
	998891000091988
	998891000091988
	998891000091988
	998891000091988

7

Igaz? Nem igaz? Javítva írd le!

$VX = III + X$
 $XXXX = XXX + X$
 $IXXXV = IIIIX + IIXV$
 $XXXX = V + IVXX$
 $IIXX = III + IIIVXXXXV$

8

Keress a párját, számozd be!

4.	3.	2.	1.
I*IXXXV	V*III*IV	I*III*IX	III*IIIV
9004	91001	51350	12301

9

Keress a párját, számozd be!

4.	3.	2.	1.
XXXXV**	III*I**IIIV	**V*XXXXV	I*XXXX*IIIV
90500	100090	930001	900103

Számrovásbot (Kéki Béla: Az írás története, 1971)

10

Rendezd az Árpádházi királyok uralkodásának idejét. Számold be! Használd lexikont!
(Dümmerth Dezső alapján)

.....	XV* - IVXXXX*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛ	1.
.....	IXXXX* - IVXX*	ᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛ	2.
.....	IIXXV* - IIVV*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛ	3.
.....	IIIVXXX* - *	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ	4.
.....	IIIV* - XV*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛ	5.
.....	IIIX* - IVXXXXV*	ᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛ	6.
.....	IXXXX* - IXXX*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛ	7.
.....	IIIV* - IIV*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛ	8.
.....	IIIXV* - IIV*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛ	9.
.....	IVX* - VXXXXV*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛ	10.
.....	IIIV* - IIV*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛᵛ	11.
.....	V* - IIIX*	ᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛ	12.
.....	IIVXV* - IIIXV*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛᵛᵛᵛ	13.
.....	IVXXXXV* - IIV*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛᵛᵛᵛ	14.
.....	IIV* - IXXXX*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛ	15.
.....	VXXXXV* - IIVXV*	ᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛᵛᵛᵛ	16.
.....	XXV* - VXXXX*	ᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛ	17.
.....	XXXXV* - IIV*	ᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ	18.
.....	I* - XXXXV*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛ	19.
.....	IIV* - IXV*	ᵛᵛᵛᵛᵛᵛ (ᵛᵛᵛ) ᵛᵛᵛᵛᵛᵛᵛ	20.
.....	VXXXX* - V*	ᵛᵛᵛᵛᵛ ᵛᵛᵛᵛᵛ	21.

I. Endre kézjegye

II. Endre aranybullájának pecsétje
(Ribáry Ferenc, 1878)

Millió és milliárdos számjegyek leírása rovásszámjegyekkel

A szakirodalomban az áll, hogy a 999 999-nél nagyobb számokat rovásszámjegyekkel leírni nem lehet, valamint a nulla hiánya miatt műveletek végzésére sem alkalmasak. Természetesen az, hogy mi most erre nem vagyunk képesek, nem jelenti azt, hogy ősünk sem tudták.

Néhány éve Pécsen tartottam előadást és a rovásírás alapfogalmairól szóló részben említettem ezt a gondot, egyúttal bemutattam az ✱ (1000), ✱X (10 000), ✱✱ (100 000) leírását.

Az előadás végén jelentkezett egy fiatalember, Vér Csaba, aki azt mondta, hogy a fenti sort folytatva leírhatjuk az egymilliót is a következő módon: ✱✱ , hiszen ezerszer ezer az egymillió.

Ez az egyszerű és nagyszerű ötlet valószínűleg azért nem jutott eddig a kutatók eszébe, mert a ✱✱ -t gyakran használták a 2000 lejegyzésére. Régebben jómagam is alkalmaztam ezt a hibás megoldást. 3000-tól azonban már így írtuk: ✱III .

Az eddig előkerült számrovásos emlékeken a ✱✱ , azaz egymillió nem található, tehát régészeti lelettel ezt a feltételezést nem tudom alátámasztani.

A millió, sőt milliárdos számjegyek leírásának lehetőségével mégis óriási távlatok nyílnak meg előttünk és egyúttal nagy lépést tettünk előre ősünk igen fejlett észjárásának megértése felé! Tehát:

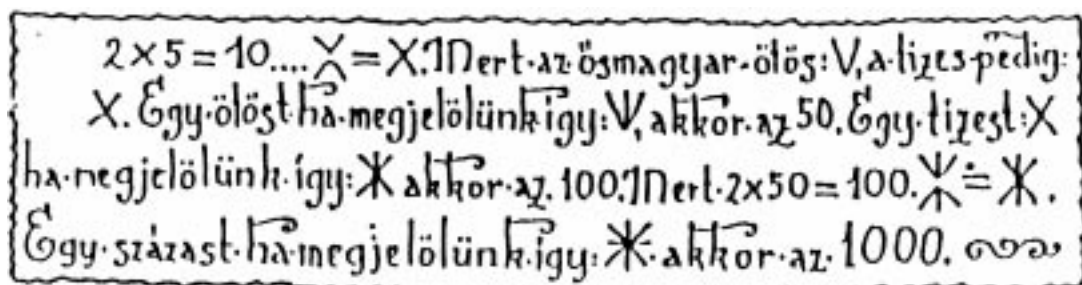
1 000	=	✱
10 000	=	✱X
100 000	=	✱✱
1 000 000	=	✱✱
1 000 000 000	=	✱✱✱

Hogy biztosan ne olvassuk kétezernek, vagy háromezernek: egymillió, egymilliárd esetében elétehetjük az I-et. További példák:

1 200 000	=	✱XII✱✱I
6 500 000	=	✱XV✱✱IV
50 000 000	=	✱✱V

A kerekített számok esetében láthatjuk, hogy egyik rovás számjegy sem áll több jelből, mint az arab szám, sőt.

Megjelent: Arany Tarsoly - 2005. augusztus

Számrovás ismertetés (Magyar Adorján, 1970)

Ki állítja, hogy a rovás számjegyekkel nem lehet számtani műveleteket végezni? A helyiértékes számokkal játszani könnyedséggel végezzük el a számtani alapműveleteket (ha muszáj), hiszen ezt az iskolában (remélhetőleg) megtanultuk, begyakoroltuk. Elődeink mindennapi életében is fontos szerepe volt a számtannak-mértannak. Az ősi írások nem helyiértékes számrendszereivel, mint például az ősi magyar rovásírás számaival, az etruszk vagy a római számokkal, természetesen ugyancsak kellett – és ebből következően lehetett – összeadni, kivonni. Ez nekünk ma már nem megy olyan könnyen, hisz elfeleedtük, vagy soha nem is tanultunk rá módszereket. Sebaj, fogjunk hozzá!

Megszámolom, hány labdám van! Használok az ujjaimat, kergesgélés közben el ne felejtsem, hol tartok. Egy pötytös az udvaron (𐀀𐀁), egy a szomszéd kertjében (𐀁), egy foci a virágágyásban (𐀁), egy pattogós a táskámban (𐀁), ja, és egy, ami a kútba pottyant tavaly (𐀁). Hohó, itt egy similibda a búcsúból (𐀁𐀁)! A fiókban négy pingponglabda - hol is tartok? - hét (𐀁𐀁𐀁), nyolc (𐀁𐀁𐀁), kilenc (𐀁𐀁𐀁) és tíz (𐀁𐀁𐀁). Hogyan tovább, mindkét kezem összes ujjá foglalt. Cipő, zokni le? Nem, jobb lesz, ha az eddigieket leírom egy papírra, el ne felejtsem, így felszabadulnak a kezeim. A vonásokat ötösével csoportosítva írom le és vízszintesen áthúzom - ahogy nagypapa szokta - így könnyebb lesz kiolvasni a végén (𐀁𐀁𐀁 𐀁𐀁𐀁). Újabb labdák - a gombfoci készletből két darab (𐀁), teniszlabda három darab (𐀁). Ezt is leírom a papírra, mert azt hiszem, nincs több (𐀁𐀁𐀁 𐀁𐀁𐀁 𐀁𐀁𐀁). De nem, várjunk csak: egy marcipánlabda a tortámról (𐀁). És a kutya játéka? Ez elég rossz bőrben van, de kellő jóindulattal még labdának nevezhető (𐀁). Elfogytak, nincs több, leírom a kettőt is (II 𐀁𐀁𐀁 𐀁𐀁𐀁 𐀁𐀁𐀁). Mennyi is összesen? 17 labda, ha nem tévedtem. 17 vonás kellett a szám leírásához. Lehetne ezt rövidíteni? Az ötös - „egy kézn yi” - csoportok jelölésére a rovásírásból megismert ötöst használom: (IIVVV). Már csak 5 jel. Két ötös összeadva egy tizes, rovás-tizesel jelölöm: (IIVX). Így már csak 4 jel kellett.

A labdaszámolás több nagyon fontos tanulsággal szolgált. Először is megállapítást nyert, hogy igazi labda-nagyhatalom vagyok. Másodsorban kiderült, hogy a 17-et, mint mennyiséget, többféleképpen is ábrázolhatom írásban, egészséges lustaságom azt súgja, hogy lehetőleg minél kevesebb jelet kelljen használni. A harmadik: ha én többféleképpen írhatom le ugyanazt a mennyiséget, akkor más is - ez bizony félreértésekre ad lehetőséget, szükség van tehát a leírás módjának szabályozására. Végül - ha már lúd, legyen kövér - szeretnék (majd..., később..., esetleg...) számtani műveleteket is elvégezni a leírt számokkal, és ehhez módszerek kellene, s újabb szabályok...

Szusszanjunk egyet, mielőtt nekigyűrköznénk a számírási szabályok és a műveletek tárgyalásának. A soproni egyetemen járta ez a vicc: a matematika tanszék vezetőjéhez, Moór Artúrhoz benyit a titkár-nője, és azt mondja: „-Professzor úr, egy koldús áll a bejáratnál és kéreget!” A válasz nem késik: „-Adjon neki három algebra feladványt!” Nos, én is adok pár játékos feladatot „pihentetőnek”: mind-egyik feladatban egyetlen gyufaszál elmozdításával tegyék igazzá az egyenletet! Ügyeljenek most is a helyes olvasási irányra! A megoldásokat a 82. oldalon megtaláljátok. Kellemes fejtörést!

a)
$$\text{IIIIV} = \text{III} - \text{IV}$$

c)
$$\text{X} = \text{V} + \text{IIIV}$$

b)
$$\text{X} = \text{III} - \text{IIIIV}$$

d)
$$\text{III} - \text{IIIV} = \text{X}$$

A rovásszámjegyek és a számok írása

A rovásírás számai nem helyiértékes, hanem összeadáson (additív-Brrr!) számok. A bennük szereplő minden jel értéke állandó, függetlenül a számban elfoglalt helyétől, a szám értékét pedig a jelek értékének összeadásával kapjuk. A forrásokból ismert jelek két csoportba oszthatók.

Alapjelek és értékeik: I(1), X(10), X̄(100), X̄̄(1000)
 Segédjelek és értékeik: V(5), V̄(50), V̄̄(500)*

* Az írásos emlékekben alig találjuk meg az 500-as jelét. Pedig a rovásszámok képzésének logikájából az következik, hogy kellett és kell lennie. Hogy szabadabban szárnyalhassunk a matematika tiszta kék egén (Hmm!), ajánlok egy jól valószínűsíthető segédjelet az 500-as értékre: V̄̄ Bevezetésével már ezres számkörben tudunk műveleteket végezni. Megerősítésre találtam Bárczy Zoltán könyvecskéjében, az ott közölt ábécében található hasonló jel, ihletője feltehetően a tászoktetői köfelirat. Tovább tágulhatna mozgásterünk az alap- és segédjelek sorának további bővítésével, ám féltő, hogy egyre kevesebben tartának velünk szárnyalásunkban (Hmm!), ezért a további jel-ötleteimet megtartom magamnak „házi használatra”. Ugyanezt javaslom Nektek is, ha pl. a számtani műveletek végzése közben olyan értékkel találkoztok, melyre nem találtok jelet az ábécékben.

Az ábécék jelei és az általam ismert forrásokban található kevés - és általában kétezernél kisebb - szám írásmódja alapján 3 nagyon egyszerű számtani szabályt lehet felállítani a rovásszámok képzésére:

1. A jelek - a betűírás irányának megfelelően - jobbról balra csökkenő sorrendben állnak.
2. Az alapjelekből legfeljebb 4 állhat egymás után (hiszen pl. a IIIII jelölése már V).
3. A segédjelek mindig egyedül állnak (hiszen pl. a VV jelölése már X).

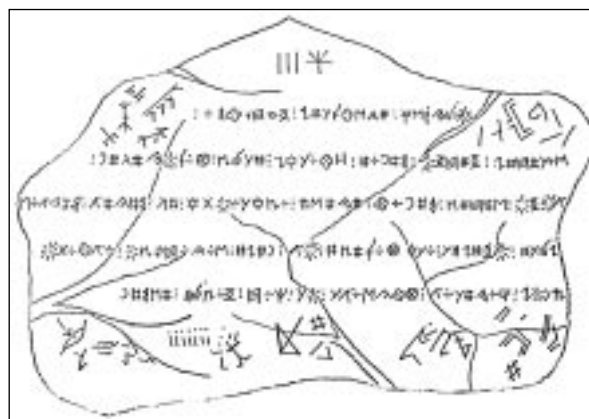
E számtani szabályok szerint az ismert jelek (és az 500-as) felhasználásával a leírható legnagyobb szám a IIIIVXXXXV̄̄XXXXV̄̄XXXX, vagyis a 4999. Az így felírt számokkal ebben a számtartományban elvégezhető a 4 számtani alpművelet is. Játék: hogyan változik a számtartomány, ha ideiglenesen bevezetjük az ötezresre az (V̄̄), a tízezresre a (X̄̄) jelet? A fenti szabályokat alkalmazva a felírható legnagyobb szám: IIIIVXXXXV̄̄XXXXV̄̄XXXXV̄̄XXXX, vagyis a 49999. Ha van kedved, folytasd!

Friedrich Klára fentiekkel nem teljes mértékben ért egyet, ő a kiejtés szerinti (fonetikus-Brrr!) írásmódot alkalmazza a 2000, vagy az annál nagyobb számok lejegyzésére. A módszer nagyon jól használható, a legtöbb természetes szám leírható vele, pl. a 12675 (tagolva: tizen_két_ezer_hat_száz_hetven_öt) így fest rovásszámokkal: V_XXV_X_IV_X̄_II_X, vagyis VXXV̄X̄IV̄X̄IIIX.

Ha azt tapasztalod, hogy egy kiejtés szerinti felírt számmal nem tudsz elvégezni valamilyen számtani műveletet, akkor a számot alakítsd át a számtani szabályoknak megfelelő alakúra, végezd el a műveletet, az eredményt pedig visszairhatod kiejtés szerintire. Ha találkozol az 5000, 10000, stb. értékekkel, ezekhez egy-egy alkalmi jelet használj.

Bárczy Zoltán ábécéje az 500-as jellel
(Magyar rovásírás, 1971)

A tászoktetői 18. sz. kő
(Bárczy Zoltán rajza)

Összeadás-kivonás

Jöjjenek (végre) a számtani alpműveletek. Vigyázat! Tudomány következik, kőkemény rettenet! Bátorok, tartsatok velem! Buksi mackók, irány a játszótér!

Az összeadás nagyon egyszerű szabályokra épül:

1. Az összeadandók (tagok) azonos értékű jeleit adom össze egymással: „ujjakat ujjakkal”, stb.
2. Egyszerűsíték a jelek összevonásával az egyesekkel kezdve: IIIII=V, V+V=X, XXXXX=V, és így tovább.
3. A jeleket nagyság szerint jobbról balra csökkenő sorba rendezem: megvan a végeredmény.

Számoljuk ki, mennyi $78 + 49$! Rovásszámokkal írva: $? = IIIIVXXXX + IIIVXXV$ A számokat alkotó jeleket csoportokra bontva könnyen tudjuk elvégezni az összeadást. Leírok minden lépést, aki ügyesebb, az több műveletet fejben elvégez és nem ír annyit. A részeredmények nem „szabályos” számok!

	I	V	X	V	X
1. Felírom az 1. tagot - IIIVXXV - „széthúzva”: Felírom a 2. tagot - IIIIVXXXX - „széthúzva”:	III	V	XX	V	
	IIII	V	XXXX		
2. Összeadom az azonos értékű jeleket:	IIIIII	VV	XXXXXX	V	
3. Elvégzem a lehetséges összevonásokat: „Beváltva”:	IIIIII	VV	XXXXXX	V	
	IIV	X	XV	V	
5. Helyükre rendezem a jeleket:	II	V	XX	VV	
6. Elvégzem az V-esek összevonását: „Beváltva”:	II	V	XX	VV	
	II	V	XX	X	
7. Helyére rendezem a X-as jelet: Rendezem a számot, az eredmény:	II	V	XX		X
					IIVXXX

Egy másik módszer, elvét tekintve az előzőhöz hasonló, ki-ki döntse el melyik tetszik neki jobban:

1. A megfelelő jeleket összeadom: $\leftarrow IIIIIIVVXXXXXXV \leftarrow IIIIVXXXX + IIIVXXV$
2. Az egyeseket összevonom: $\leftarrow IIIVVXXXXXXV \leftarrow IIIIIIVVXXXXXXV \leftarrow$
3. A ötösöket összevonom: $\leftarrow IIVXXXXXXV \leftarrow IIIVVXXXXXXV \leftarrow$
4. A tizeseket összevonom: $\leftarrow IIVXXVV \leftarrow IIVXXXXXXV \leftarrow$
5. Az ötveneseket összevonom: $\leftarrow IIVXXX \leftarrow IIVXXVV \leftarrow$
6. Nincs több összevonható tag, **az eredmény:** $\leftarrow IIVXXX \leftarrow$

A kivonás szabályai is egyszerűek, következnek az összeadásnál leírtakból. A kisebbítendőt és a kivonandót is alkotó részeire bontom és táblázatot készítek. Jöjjön ismét egy példa. Százás nagyságrend mehet? Rajta! $477 - 161 = ?$ Rovásszámokkal felírva (jobbról olvasva): $? = IXVX - IIIVXXVXXXX$

	I	V	X	V	X
1. Felírom a kisebbítendőt - IIIVXXVXXXX: Felírom a kivonandót - IXVX:	II	V	XX	V	XXXX
	I		X	V	X
2. A kisebbítendőből elhagyom azokat a jeleket, amik a kivonandóban is szerepelnek:	II	V	XX	V	XXXX
	I		X	V	X
3. Leírom a megmaradt jeleket: Rendezem a számot, az eredmény:	I	V	X		XXX
					IVXXXX

Ugye, milyen egyszerű? Na persze, hiszen egy cikkíró igyekszik olyan számokat keresni, amelyeknél a dolgok „simán mennek”. De mi van akkor, ha ez nem sikerül?

Kivonás-haladóknak

Előfordul, hogy a kivonandó valamelyik jelét nem tudjuk kivonni, mert a kisebbítendőben nincs annak megfelelő jel, vagy kevesebb van, mint a kivonandóban. Ilyenkor a nála egyel nagyobb jelet „fel kell váltani”. Ha nincs egyel, akkor a kettővel nagyobb jelet kell megkeresni, és a „felváltás” két lépcsős.

A szabályok: $V=IIIII$, $X=V+V$, $\Psi=XXXXX$, $\mathbb{X}=V+V$, és így tovább. Nézzünk egy ilyen esetet, kicsit babrás lesz, de hajrá! $477 - 198 = ?$ Rovásszámokkal felírva (jobbról olvasva): $? = IIIVXXXXV\mathbb{X} - II VXXVXXXX$

	I	V	X	Ψ	ℕ
1. Felírom a kisebbítendőt - II VXXVℕℕℕℕ:	II	V	XX	Ψ	ℕℕℕℕ
Felírom a kivonandót - III VXXXXVℕ:	III	V	XXXX	V	ℕ
2. Kiejtem a mindkettőben meglévő jeleket:	II	Ψ	XX	Ψ	ℕℕℕℕ
	III	Ψ	XXXX	Ψ	ℕ
3. Az egyszerűsítés után a kisebbítendő:					ℕℕℕ
Az egyszerűsítés után a kivonandó:	I		XX		
4. A kisebbítendő egyik ℕ-ását „felváltom”:	I		XX	VV	ℕℕℕ
5. A kisebbítendő egyik Ψ-esét „felváltom”:	I		XXXXX	VΨ	ℕℕ
	I		XX		
6. A kisebbítendő egyik X-esét „felváltom”:	IIIII	V	XXXXℕ	V	ℕℕ
	I		XX		
7. Elvégzem a kivonást: (Kiejtem a mindkettőben meglévő jeleket)	IIIII	V	XXXX	V	ℕℕ
	I		XX		
8. Leírom a megmaradt jeleket: Rendezem a számot, az eredmény:	IIIII	V	XX	Ψ	ℕℕ
					IIIII VXXVℕℕ

Számrendszerek, számolási módszerek, számolást segítő eszközök

A maják 20-as, a babilóniaiak 60-as számrendszert használtak (1óra=60perc=60•60mp). A 12-es számrendszerre utal a germán nyelvekben a „tucat” fogalma. Eltérő számrendszerekben ugyanazokra a feladatokra eltérő módszerek alakultak ki. Melyik a jobb? Attól függ, melyiket „gyakoroltuk be”. A szokatlan gyakran félelmetes, de nem kell megijedni.

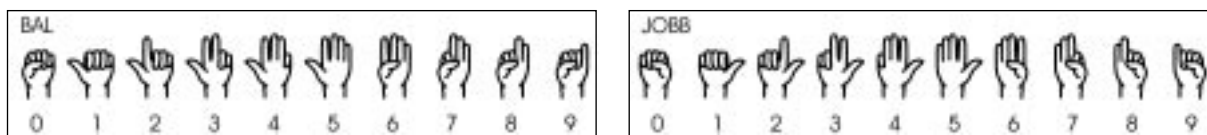
Az iskolában megtanultunk egy módszert a szorzásra. Ennek tökéletességébe és egyedüliségébe vett hitünk erős bástyaként „védi” agyunkat. (Ne ijedj meg, nem lerombolni szeretném, csak bejutni!) Ám léteznek más módszerek, olyanok is, amikkel ki-ki esetleg könnyebben, gyorsabban boldogulna, érdemes tehát próbát tenni. A nem-helyiértékes rovás számokkal való szorzásra a tanult eljárás nem alkalmas.

Elődeink sok mindent használtak számoláshoz: kavicsot, indát, pálcikát, csontokat, bármit, ami – az ujjakon kívül – a kezük ügyébe került. Gyakran kőbe vésték, fába rótták... Később kialakultak a számolást megkönnyítő, „gépiesítő” módszerek és eszközök. Egyes afrikai törzseknél ha a férj vadászni indult, vágott két indát, s mindkettőre annyi csomót kötött, ahány napig távol kívánt maradni. Az egyiket elvitte, a másik a feleségnél maradt. Minden nap kibontottak egy csomót, így tudták a hazatérés napját. Az inkák csomóírást, kiput használták feljegyzésre. A kavicsokkal történő számolásból fejlődött ki az abakusz, majd ebből a szorobán. Ezeknél rúdra fűzött golyók helyzete egy-egy számjegyet, a rudak egy-egy helyiértéket jelöltek. 1980-ban Moszkva legnagyobb áruházának pénztárosai még ezzel számoltak - döbbenetes gyorsasággal. A logarléc még ötven évvel ezelőtt is a mérnökember „varázspálcája” volt, egymás mellett elcsúsztatható logaritmikusskálájú vonalzó segítségével gyorsan és pontosan lehetett vele számolni. A zsebszámológépet pedig már nem kell nektek bemutatni.

Következzen most néhány szorzási módszer, „trükk”.

Ujjaink - mint számológép

Feltehetően nagyon régóta létező módszer, komoly vetélytársa az iskolai szorzótáblás módszernek, sok gyerek „esküszik rá”. Az ujjainkkal fogunk számolni, de ne ijedj meg, most nem lesz labdaszámolás! Lesz viszont egy újítás: egy kezünkön 10-ig fogunk számolni, az ujjaink állása az ábra szerinti értékeket jelenti. Egyik kezünk a szorzandó, másik a szorzó lesz. Mennyi $9 \cdot 7$?

Bal kezeden számolj el 9-ig úgy, hogy közben egyesével nyitod az ujjaid 5-ig, majd zárod 9-ig. Most a jobb kezeden ugyanígy számold ki a 7-et. Ezután bal kezeden nyitott ujjakat (1:) megszorozod a jobb kezeden nyitott ujjakkal (3:) és ehhez hozzáadod az összes csukott ujjad számának tízszeresét.

A módszer kizárólag ötnél nagyobb számok összeszorzására használható.

A „Gelosia módszer”

Feltehetően Indiából származik. Az ábra szerint egy táblázatot készítünk és beleírjuk a szorzandót és a szorzót. Mindkettő számjegyeit összeszorozzuk egymással, a részeredményeket beírjuk a megfelelő oszlop-sor kereszteződésekbe, az egyeseket az alsó háromszögbe, a tizedeseket (ha nincs, akkor nullát) a felsőbe. Ezután az átlós mezőben lévő számjegyeket átlónként külön összeadjuk a jobb alsóval kezdve, úgy, hogy a maradékot (ha van) hozzáadjuk a következő sáv összegéhez. Elmagyarázni bonyolultabb, mint megcsinálni, érdemes kipróbálni. $214 \cdot 89 = 19046$

a) az üres tábla	b) a mezők kitöltése	c) az átlós sávok összeadása																																																																											
<table border="1"> <tr><td></td><td>2</td><td>1</td><td>4</td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>8</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td>9</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>		2	1	4						8					9						<table border="1"> <tr><td></td><td>2</td><td>1</td><td>4</td><td></td></tr> <tr><td>1</td><td>6</td><td>0</td><td>8</td><td>3</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td>1</td><td>8</td><td>0</td><td>9</td><td>3</td><td>6</td><td>9</td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>		2	1	4		1	6	0	8	3	2	8	1	8	0	9	3	6	9								<table border="1"> <tr><td></td><td>2</td><td>1</td><td>4</td><td></td></tr> <tr><td>1</td><td>1</td><td>6</td><td>0</td><td>8</td><td>3</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>1</td><td>8</td><td>0</td><td>9</td><td>3</td><td>6</td><td>9</td></tr> <tr><td>0</td><td>4</td><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>		2	1	4		1	1	6	0	8	3	2	8	9	1	8	0	9	3	6	9	0	4	6					
	2	1	4																																																																										
				8																																																																									
				9																																																																									
	2	1	4																																																																										
1	6	0	8	3	2	8																																																																							
1	8	0	9	3	6	9																																																																							
	2	1	4																																																																										
1	1	6	0	8	3	2	8																																																																						
9	1	8	0	9	3	6	9																																																																						
0	4	6																																																																											

Az „orosz módszer”

Már ismert volt Egyiptomban is, a rész-szorozatra bontás módszeréből alakulhatott ki. Az eljárás menete: írjuk le egymás mellé a szorzót és a szorzandót. Az egyiket - célszerűen a kisebbet - soronként megfelezzük, ha maradék van, azt elhagyjuk. A másikat ugyanabban a sorban megduplázunk. A műveleteket addig ismételjük, amíg a „felezős” oszlopban elérünk 1-ig. Ezután megnézzük, hogy a „felezős” oszlop mely soraiban állnak páros számok. Ha találunk ilyeneket, akkor abban a sorban mindkét számot kihúzzuk. Végül a „duplázós” oszlop megmaradt számaikat összeadjuk, ez a szorzás eredménye. Mennyi $35 \cdot 63$?

1. lépés felezés duplázás	2. lépés párosok kihúzása	3. lépés összeadás	Egy táblázatban	
35 63	35 63	63	35	63
17 126	17 126	126	17	126
8 252	8 252		8	252
4 504	4 504		4	504
2 1008	2 1008		2	1008
1 2016	1 2016	2016	1	2016
		2205		2205

Szorzás rovásszámokkal

Eljutottunk a szorzás gyönyörűségéhez. Az „orosz módszer” lesz segítségünkre, mivel „számrendszer-független”, a felezés-duplázás műveletei egyszerű összeadások, melyeket „fejben” tudunk elvégezni. Kis gyakorlással ez még a nagyobb számok esetén is viszonylag könnyen és gyorsan megy. Próbáljuk ki: végezzünk el egy szorzást rovásszámokkal. A felezésnél-duplázásnál használjuk az összeadás-kivonás szabályait! A rovásszámokhoz szélesebb táblázatot érdemes használni. Mennyi $26 \cdot 13$, vagyis: $IIIX \cdot IVXX$. Remélem értékelitek, hogy barátságosan kicsi számokat választottam. Nagyobb számokkal bizony sokáig el lehet bíbelődni, én ilyenkor az egyes soroknál a rész-számításokat külön végzem el, és csak az ellenőrzött részeredményeket írom be a táblázatba.

felezés:	duplázás:
IIIX	IVXX
IV	IIIV
III	IIIIIX
I	IIIVXX
IIIVXXXXXX	

Osztás – helyett!

Tudunk vajon osztani is a módszer segítségével? Vagy más módszerrel? Hát..., izé..., biztos..., nos, én nem! Sajnálom, de be kell ismernem, egyelőre nem sikerült megbírkóznom ezzel a feladattal. Dolgozom rajta, s erre bíztatok másokat is.

Várom észrevételeiteket, segítő ötleteiteket a bartbox@t-online.hu címre.

*Számolás ujjakon
(L. Pacioli: Summa de arithmetica...,
Velece, 1494)*

*Fent: kipuval számoló maja
Középen: szorobán
Lent: logarléc*

A rovásírásban az egyetlen nehézséget a K betű jelenti, amelyből kettő van. Legalább hétféle szabályt állítottak fel használatára a kutatók. Sajnos rovásleírásaink egyik elméletet sem igazolják maradéktalanul. A kakukk szónál is látható, milyen furcsaságok jönnek létre e szabályok alkalmazásával.

Az igazi K nagy valószínűséggel a \diamond jel, az EK, mivel ez illik a régi, elől ejtett E-vel sorolt betűrendbe: A, Á, EB, EC, ECS, ED, E, É, EF, EG, EGY, EH, I, Í, EJ, EK, EL, ELY, EM, EN, ENY, O, Ó, Ö, Ő, EP, ER, ES, ESZ, ET, ETY, U, Ú, Ü, Ű, EV, EZ, EZS.

A zavar elkerülése végett használjuk írásunkban csak a \diamond jelet. Szamosközy István (1570-1612) történetés is csak ezt használta, pedig ő még látott a firenzei nagyhercegi könyvtárban egy szkíta betűs könyvet.

A „vég” K – \uparrow – esetleg a többes szám jele lehetett valamikor, de ezt még nem volt időm bizonyítani. A kakukk szó részéről ajánlott írása tehát: $\diamond\diamond\diamond\diamond\uparrow$

Hogyan írjuk le a KAKUKK szót rovásírással a kutatók álláspontja szerint?

1. \uparrow a szavak elején és végén, ha „A” magánhangzó következik utána!
Thelegdi János $\diamond\diamond\diamond\uparrow$
2. A \uparrow a szóvégi „AK” szótag jelölésére szolgál.
Sebestyén Gyula $\diamond\diamond\diamond\uparrow$
3. A \diamond -t csak szóban, a \uparrow -t csak szó végén (szó elején?).
Magyar Adorján $\uparrow\diamond\diamond\uparrow?$
4. Az előző elmélet, ha úgy gondolta, hogy a szónak két vége van.
Magyar Adorján $\uparrow\diamond\diamond\uparrow$
5. Mély magánhangzók mellett \uparrow , magas magánhangzók mellett \diamond (msh-k mellett?)
Forrai Sándor $?\uparrow\diamond\diamond$
6. Mélyhangrendű szavakban \uparrow , magasban \diamond (vegyesben?).
Libisch Győző $\uparrow\diamond\diamond\uparrow$
7. Mélyhangrendű magánhangzók után \uparrow .
Für Zoltán $\diamond\uparrow\diamond\uparrow$

Futárbot Ausztráliából (Johannas Friedrich: Geschichte der Schrift, 1966)

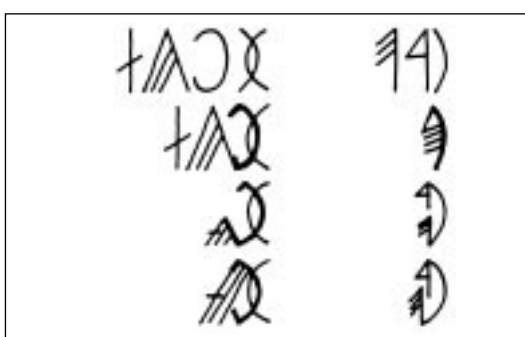
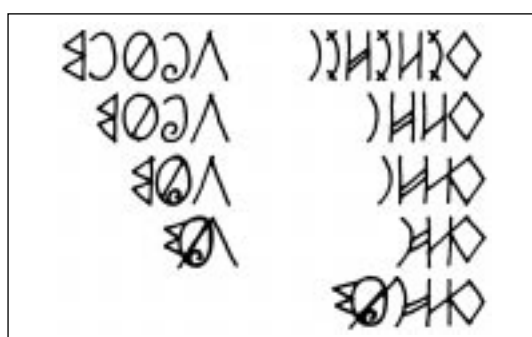
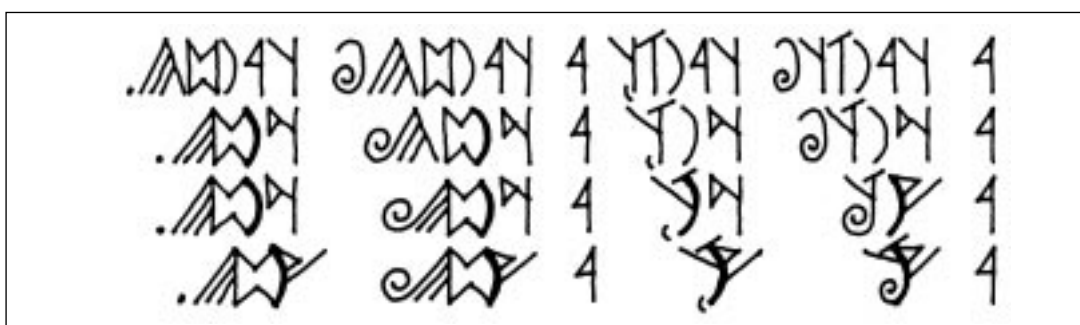
Forrai Sándor, Dittler Ferenc és jómagam ötleteiből mutatok be néhány összerovási lehetőséget. Lejegyzésükre az igen szépen „rovásíró” Dittler Ferenc építész kértem meg, mivel a számítógép nem tudja követni ősi írásunk összerovásának változatos lehetőségeit. Ötletességét, szellemességét csak az emberi agy és kéz tudja kifejezni.

Példák (Megoldás a 81. oldalon)

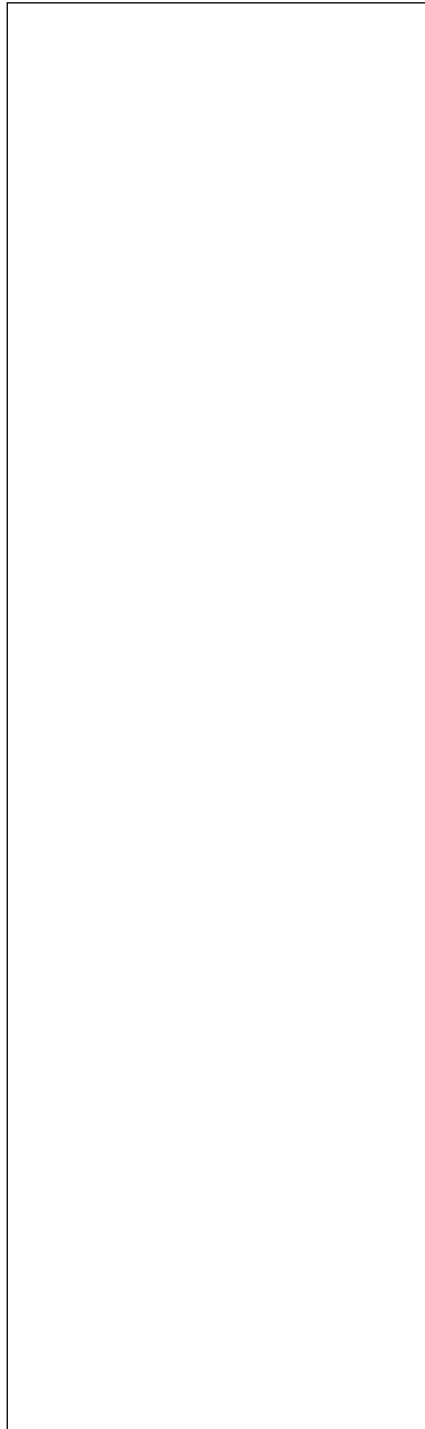
Véleményem, és a frissen, befolyásmentesen gondolkodó gyerekek véleménye is, hogy a O jel hangértéke nem US, hanem NNY, azaz hosszú NY. Ennek megfelelően került be a rövidítések közé is.

Ha bizonytalanok vagyunk egy szó rövidítésében, vagy összerovásában, inkább írjuk ki teljesen. Ne erőltessük mindenáron, aki olvassa, hálás lesz érte.

1

Móra Ferenc: Zengő A B C

Rajzold ide az állatokat,
amelyekről olvasol!

↑ X 9 2Λ)3H :↑)3H30 4H3B

.)3#30Λ9 9BΛ9D9H9
 .)3#3# †ΛK# 9 Λ)X †H9X
 .)3H3Λ3 9††† Λ)3H†↑
 .)3H3M30 30†H Λ)3Λ)3H
 .Λ)H†Λ)K† †9H9† ,3Λ)3†
 .Λ)I 9 1M0 ,3Λ3 0†Λ3
 .Λ3H3H†0 30H30 †YΛ40
 .Λ3H3Λ30 X99Λ9Λ ,3ΛH3Λ
 .†9Λ9I 0†# ΛH)3# †YK#K0 30#
 .†9Λ90 Λ9)190 Λ)399H90
 !H999M†H 9 H99)9M †Y†
 .H909 †31 ,9D9 H9 31
 .Y3Λ30†0 9 ††H†M†0
 .Y3Λ†Λ 9 I3Λ Λ3Λ3M3Λ
 .3Y3030 0)H90 Λ90M0
 .3Y30Λ3B ,3Λ3B ,3Λ3B
 .†H3#3Λ Λ)I 9 †9†9)
 .†H3#30 †3Λ40 9 ΛMD
 .30†33B)909)3ΛH)3
 .30†H3)3H3H3H3H3K
 .H)Y††††)3YH9909Y9†

(YŹAIOZH) †009H†0 9AŹH :9H9A0 Ź††H†Ź†H0

-†0 9 ‹0†9M †0Ź ‹0Ź9 H9B 0‹0Y9†‹0A0†‹0A0AŹ ‹09A9Y
 -Y91 ‹09X0MHC000ŹHŹ† 09Y09††H Y†B 0Ź‹09H†0 ‹0‹09H
 -‹0Y91 Ź-09Y0M ‹0Y Y†B ‹0M09†M Ź-09Y0M09Y ‹0-09Y9‹0
 -†H9Ź †‹0M†Ź0 ‹0†Ź‹0Y9H9X ‹0†9Y9H9X ‹0†ŹMDK0 ‹0†90
 -9A00A† H9 Y‹0Y9H09Y0 †0H Ź-09Y9ŹŹ90 A‹0 0†9Y9A09
 -HKY 9 A‹0 ‹0ŹY0Ź) †‹0A0AŹB Y0A0B 0‹0YŹHŹI AŹH0Ź Ź09X
 .IŹA 9A0H ‹009H†0 ‹0Ź A†0 ‹0Ź Ź†ŹAŹŹHŹI0Ź0 0‹0YŹ‹0Y
 -†0I A‹0B Y90‹0H9†9B 9 H‹0†99 ‹0YŹAŹHŹ AŹMM0 X0VŹ ‹0
 ‹0X0AŹH0K0 ‹0‹00 9†Y 9 ‹09YMTŹ 09‹0‹0‹0Ź A‹0 09‹09Y
 -‹0Y0AŹY A‹0 AŹM†ŹA0Y 9 Y0A Y0‹0 .H9M 0HKDK† ‹0Ź Y0A9
 09‹0††A0 Y9†9A0Ź†) ‹009H†0 9A0H A†0 9 AŹM†ŹH
 Y0M 9H‹009 09H 8Ź) ‹0A0M 09H†0 ‹09) ‹0Ź9) ‹09YMTŹ
 -9†0 ‹0ŹA0AŹ 8Ź9Ź ‹09H0H9†9B Y0A0B Y†B ‹0A9H0 H9
 .Y0‹0‹00A9H0 Ź A†
 -X9X ‹09YMTŹ 0Ź‹0‹09H†0 Ź0††K† Y9†09A0Ź† 9A0H
 ‹090H9X†0 A‹0 090H9Y0‹0 Y0H0K Y0 ‹090H0A0Ź†)X Y91
 .0Ź‹0‹0K0 A‹0 09090†)9† A††Ź† Y90MŹ Y00

Rajzolta: Szakács Gábor

ΛΗΞΜ ΕΛΡΜ ΛΕΧΜΛΡΘ ϒΗΤΟ :ΗΟΤ)ΡΛ ϒϒΡΡΟ

ϑΡΧΜΟ ΩΩ ϑΞ ϒΡΜ Ξ† 4. ΛΟΗΡΜϑΡ) ,ΛΟΗΡΜϑΡ) 1.
 ϑΟΔΡΗΡΧ ϒΗΤΟ ΥΟ Λ ϒϒΗΡ1 Λ† ΥΜ ΗΡ ΛΟΩ
 ΟΥΛΞΥ ΡΩ ,ΟΩ)ΛΜΛΜΧ ,ϒΗΡ1 ΟΩ)ΥΞΗΞ1 ΥΥΟ
 ϑΟ)ΛΡΜ ΞΞΛΛΞΟ ΛΞ .ΡΧΡΛΩΟΛ† Λ† ϒ)

Λ† ΟΩ)ΗΤΛ ΛΩΒ ϒΡΛΡΥ 5. ,ΟΩ)ΩΞΒ ΛΡΛΛΩΒΡΛΛ†Μ 2.
 ΡΥΡΛ ϑΞΛ ϒΟΩΛ ΡΩ ΞΛΞ ΞΛΞ ΗΟΟ†Β
 ϑΞΥΥΞΟΞΩ ΡΗΡ1 ϒΟ Λ ΟΩ)ΛΩΤΜΡ ϑΞΛ ΥΩΞ†↑
 ϑΡΧΟ)ΡΛΩΟΛ† ϒΡ Ρ Β†ϒ(ΡΛΥΥΥΥ ϒΞ)†Β

ΛΟΗΡΜϑΡ) ,ΛΟΗΡΜϑΡ) 6. ϒΞ)ΞΧ ϒ) ΟΩ)ΟΡΛΛΞ 3.
 ϑΞΛ)Ξ ΞΥ ΛΥΤΧΡΗ Ξ) ΛΟΗΡΜϑΡ) ,ΛΟΗΡΜϑΡ)
 Λ†ϑΟΥΛΩΩ ΟΩ)ΡΗΡΒ ΟΩ)ΜΛΡΘ Λ†Ο ϒΡ Ρ ΥΗΞΒ
 .ϑΞΥΥΞΛΥ1 ΛΩΩΡ ,ΥΥ† ΛΟΗΡΛ ΔΟΗ†Χ ΗΟΙΟΛ

(ΥΞΛΙΩΗ) ΟΩϑΡΜ ΗΡϑΡΒ :ΗΟΤ)ΡΛ ϒΩΥΥΞ†

ϑΡΗΡΩ ΛΡΗΟ ΧΧΞ1ΛΞΛ .ΟΩϑΡΜ ΗΡϑΡΒ
 ϒΥΞΛΥΗΞΥ ϑΡ) ΙΩΗΛΡΛ†Μ ΥΚ ΗΡ
 ,ϑΡ1 ϒΔΔΡ Η)†) .ΡΛΡΒ ΛΡΛ†Μ Λ†Ο ϑΞ
 ϒΛΞΧΞΟ ΛΡ†ΗΡΛ ΛΩΛΞΩ1 Ρ ΔΡΩΡ
 ΥΩΜ ΥΞΥΥ)†ΟΞΥ ΟΞΒΡ ,†ΗΩΧ ΡΥΡΗ ϒΡΜ
 ΛΜΥ Λ† ϒ†Ρ1ΧΡΩ ΗΞΛ)ΞΥ ϒΞΡΟ Ρ
 ΥΩΛΩΜ ϒΛΚ⊗ Ρ ΡΩΥ)†Β ΡΛΡΛΡ)ΩΗ ΛΩ
 ΛΜΔ Ξ11ΞΒ ΘΩ ,ΩΛΞΗΞΟ

(03Y3A10H) 09H10 0M10X0 9 :A0)91 10101A13

A38 3YH38A1 83) 3+ 6.
 ,3A0A3A30 M101
 910A10 00119A0Y
 .3A0A3 Y1M X 3MA00

,09H10 33 H3133 YA0M 1.
 ,A9Y910 A0 YA0M 301
 ,3M11 9 YA0M A0X00 3+
 .19A11 A0 1000A

1909A0A01 9 H0009 7.
 3H1A00 9 Y0 3MY3M3A
 A0 9Y19A9H 00H90
 .3Y0K010 0000990 9

00A9)190 0A3Y3KA 2.
 H3133 101919M Y038A3
 A0 A9M9190 09A0A01
 .A3003X3 A91801H0M

Y9 03M0 0A09 Y00 8.
 ,3MY3M10891 Y00A)000X
 Y9 03M0 0A09 Y00
 .3H83A3330 Y03A 83)

,1H0 A00A13 9 Y043KH 3.
 ,A9M1H90 A3H0M 9 Y0K A0
 ,30 3A033 9 Y00Y00
 .A9M1H91 9 Y1M X 03Y333Y

00A31 Y0K0 0300A31 9.
 ,000Y303A 09H ,000Y303A
 ,09H10 9 Y03A03A30
 .00003A 919A0A01 09A0A01

Y00H0X 10 A98A9Y90 3+ 4.
 ,9H0019M A3Y3A03H 9
 ,09H10 9 Y13M0Y03
 .9H3M 39 9H Y09A9Y 83)

00A9M1H91 9 H0003 10.
 33) 301YX A0H)9A9
 A0X0A3Y3A03H 9 Y0K110
 .3X0A3 09H10 9

,909110 Y00 ,39) Y00 5.
 ,Y09A9Y10 3H00M A18
 9M000M1801 ,3M0300
 .Y9A0H9M 3Y03A038

(03Y3A12H) H3X3A3+3130 4 :A019A tAtH3P

30A9A903H t13 tA9IH003+H3
,09+93 Y+9H90A33 3X03Y3HKOY4
A9Y9A0+03 933) 93 ,33A3+3130
.09)9AA9A33 A033t Y43A3 t3)T1

t0A3H30 Y3003H Yt0 ,t009t+ A033t
,Y40YtX9H 90YtY 12HAAAtM A93 #3
3X3331 3AA03A ,9H303 Y910+9
.00YtY 39AY9tA0 H9 YH3At0 At 93

,33AA31 90090 3Y1M# ,t0Yt)9Y 33t
,Y400AA303 HtYH93 D9MA93 91Y193A33
Y93AA9+9H303 301YX 09)A9+3Y 9 t0
.Y9 3Y4tM A3H30Y 3X03M11 3MA9

,9A9tH3 00391 ,t0A0+3Y 3K1 A3
,33A 3X+3A3 3t t03H3A Y9AA3 A
9H303 AA000AA9AAAtH 39AY9AA9391 9
.Y3Y3)3H4 Y331 AA3)3A3YAA3M 9

,A93 Y+9H93 33) H01D93 AA3+33H)t0 Y331
,00303 3Y3YH303A33 9HYAA3 09H
3XH3 H9 Y33+33H3t 9MA3H30Y H01D93
.t030AA33Y 303X 9Y40Y1MA39AAAtM

HPCWC ǾA)PH

H9#98 ǾA)PH ,H9#98 ǾA)PH
 H9#98 ǾA)PH MZYǾM ZMfB
 ǾY #9M H9f98 Yf909I MǾHΛD
 .ǾMYǾBǾYΛǾ ,ǾMYǾYǾMΛǾ

ΛZYfǾǾMǾY 9X9YIMǾ #Ǿ
 ΛZYHǾMǾ) 09)Λ9IH0 YǾ0ǾB
 f9H9Ǿ ǾΛ ,fǾΛ9IH0 ǾΛ YΛǾB
 .f9H ΛǾf)ǾΛ)ǾYΛf HM H9 09H

B0D ,YTH0XǾX MΛǾD)ǾΛǾf
)Ǿf909D 090H0Ǿ99 I9ΛǾ
 f)ǾǾ# ,f)ΛǾ0Ǿ)Ǿ I+M Y BǾ)
 .f)H00f98f)ǾMΛǾD f9D9

,0)HǾM 9MǾǾ BǾ)ǾYΛf)
 0)HǾMΛǾ fB Λ ,0)fǾ0ǾBHǾ#
 0ǾYHfHǾ 0)f999 YǾ0ǾB
 .YǾ0)MΛǾD ǾI 09IYfYIMǾΛǾ

Λ9IH0H9#98 ΛΛ9 ΛǾB 0M1ΛΛ9Ǿ
 ,fΛΛ9ΛǾB Λf ǾY 0)HǾǾYΛfHM
 ,0Ǿ)Ǿ1ΛYHKDKO 0)M Y19H #ǾǾ
 .0Ǿ)Ǿ1fǾΛ)Ǿ Ǿ) f)ǾMΛǾ Λ

,0)M#9M 0ǾH9#98 Λf fB YHǾB
 ,0)M Yf909I MǾX9fYD ΛǾB
 ΛYfΛǾΛ)Ǿ0)MΛH0Λ)ǾYΛfHM
 !fΛYfIǾM Ǿ) ΛǾ YǾA)PH DǾΛǾI

Hitvallás... (részlet) Pap-Váry Eleménné Sziklay Szeréna (1881-1923) a trianoni igazságtalan döntés után írta Hitvallás című versét. 1920 és 1945 között minden magyar iskolában ezzel kezdődött a tanítás:

(YXAIZH)...Λ9ΛΛ9MYtX
 ,)9X9H9X #X 0XItX ,)X)X9A† #X 0XItX
 ,)9XΛ9ΛH9A† OKHK t)X9A† #X 0XItX
 .)9X9Λ9t9B9YΛXΘ Λ9IHZH9#9B 0XItX
 .)X99

A „Hiszekegy...” egy 1920 és 1945 között nyomtatott iskolai füzet borítóján

Sokat tettek a rovásírás fennmaradásáért, ne felejtsük el Őket !
 Ábécé, vagy időrendi sorrendben írd le nevüket rovásírással a gyakorlófüzetedbe!

Magyar Adorján	(1887–1978)	néprajzgyűjtő, művelődéstörténész
Torma Zsófia	(1840–1899)	a világ legelső régésznője
Csallány Dezső	(20. sz.)	régész, múzeumigazgató
Thelegdi János	(1574–1647)	rovásírás tankönyvíró (Rudimenta), később katolikus főpap
Forrai Sándor	(1913–)	tanár, írástörténész, oktató, rovásírással kapcsolatos könyvek szerzője
L. F. Marsigli	(1658–1730)	olasz térképész, hidrológus, botanikus, hadmérnök, hadtörténész, tábornok
Debreczeni Miklós	(19–20. sz.)	bíró, rovásírás-kutató, történész
Fischer Károly Antal	(1842–1926)	katonatiszt, rovásírás-kutató
Szamosközi István	(1570–1612)	Bocskai István fejedelem történésze
Ráduly János	(20. sz.)	az erdélyi rovás emlékek kutatója, gyűjtője
Tar Mihály	(19. sz.)	juhász, a számrovás, a botra rovás tudósa, őrzője
Petrovay János	(19–20. sz.)	Tar Mihály barátja, a rovásírás őrzője
Kiszely István	(20. sz.)	antropológus, régész, történész
Kájoni János	(1629–1687)	csíksomlyói ferences rendi szerzetes
Harsányi János	(17. sz.)	egyetemi hallgató, a rovásírás ábécéjét eljuttatja Oxfordba, ahol könyvben jelenik meg
Bod Péter	(1712–1769)	református pap, író
Lakatos István	(18. sz.)	csíkközmási plébános, rovásírás gyűjtő
Kapossy Sámuel	(17–18. sz.)	erdélyi, gyulafehérvári főiskolai tanár
Bél Mátyás	(1684–1749)	evangélikus lelkész, püspök, polihisztor, kora legnagyobb tudósa, tankönyvet is írt a rovásírásról
Dr. Esze Tamás	(20. sz.)	református presbiter, levéltári gondnok, a rovás emlékek gyűjtője
Révai Miklós	(1750–1807)	tatai gróf, rovásábécék gyűjtője (Sebestyén Gyula szerint). Jobbágy származású piarista tanár, tankönyvíró (Szerb Antal szerint)
Horvát István	(1774–1846)	művelődéstörténész, felismerte, hogy a magyar nyelv ősnyelv
Makfalvi Farkaslaki Mátyás	(17. sz. - Erdély)	rovásírásos feljegyzése maradt fenn 1624-ből
Zakariás János	(18. sz.)	Peruban térítő jezsuita szerzetes
Fáy Dávid	(18. sz.)	Brazíliában térítő jezsuita szerzetes
Sebestyén Gyula	(1864–1943)	néprajzkutató, múzeumigazgató, a Magyar Tudományos Akadémia tagja
Rettegi István	(18. sz.)	földrajztudós

Tetétleni Szabó Gyula	(20. sz.)	a debreceni rovókör szervezője
Szekeres Lajos	(20. sz.)	parajdi sóbányász és fafaragó
Miskolczi Csuják István	(1575–1645)	református prédikátor, Bethlen Gábor udvari papja
Miskolczi Csuják Gáspár	(17. sz.)	István fia, a rovásírás terjesztője, őrzője
Szenczi Molnár Albert	(1576–1634)	író, református prédikátor
Fehérné Walter Anna	(1915 – ?)	emigráns történész, szerkesztő. Nagy műve Az ék-írástól a rovásírásig című összefoglaló munka.
Baranyai Decsi János	(16–17. sz.)	a marosvásárhelyi Református Főiskola tanára
Szabó Károly	(1824–1890)	történész, bibliográfus
Jakubovich Emil	(1883–1935)	nyelvész, a Nemzeti Múzeum könyvtárigazgatója
Németh Gyula	(1890–1976)	nyelvész, turkológus, őstörténész
Fehér Mátyás Jenő	(1913–1978)	domonkos rendi történész, emigrációban élt író
Fadrusz János	(1858–1903)	szobrász, a kolozsvári Mátyás szobor és a zilahi rovasírásos Tuhutum emlékmű alkotója
Szentkatolnay Bálint Gábor	(1844–1913)	nyelvtudós, őstörténész, rovásírás gyűjteményét, feljegyzéseit Hunfalvy Pál elégettette
Csepregi Ferenc	(20. sz.)	rovásírásos köveket, palatáblát örökölt őseitől
Gödri Ferenc	(18. sz.)	sepsiszentgyörgyi polgármester
Musnai György	(17. sz.)	az erdélyi, énlakai unitárius templom rovásfeliratának készítője, pap.
Muzsnai Jenő	(20. sz.)	Musnai György leszármazottja, svájci állampolgár, a svájci hunok történetét írta meg
Dernschwam János	(1494–1567)	német pénzverő, utazó, könyvgyűjtő, író
Keteji Székely Tamás	(16. sz.)	Törökországba küldött követség tagja, a Konstantinápolyi Felirat rovója
Somogyi Antal	(19. sz.)	rovásírásos könyvet adott ki „Régi magyar énekek” címmel, emiatt hamisítással vádolják
Barátosi Lénárth Lajos	(20. sz.)	a tászoktetői sziklafeliratokról 47 000 (!) rovásbetűt gyűjtött
Pataky László	(20. sz.)	mérnök, rovásíráskutató
Andrássy Kurta János	(20. sz.)	szobrász, rovásíráskutató
Geleji Katona István	(1594–1649)	erdélyi református püspök, a gyulafehérvári kollégium tanára
Dezsericzky Ince	(18. sz.)	nyitrai kegyesrendi szerzetes, a csíkszentmiklósi felirat közlője
Lisznyai Kovács Pál	(17. sz.)	székely krónikás
Jerney János	(1800–1855)	utazó, őstörténész, nyelvész
Kémenes Antal	(19–20. sz.)	Csíkszeredai gimnáziumi tanár, a tászoktetői kövek egyik leírója
Vitéz Szakonyi István	(1911–1974)	rovásíráskutató, emigráns, a Margit-szigeti rovásfeliratos kő megmentője
Orbán Balázs	(1830–1890)	művelődéstörténész, néprajztudós, az énlakai rovásfelirat felfedezője
Badiny Jós Ferenc	(1909 –)	történész, sumerológus, író

Wass Albert	(1908–1998)	író, költő, Hagyaték című könyvében méltó emléket állít a táltosoknak és rovásírásnak
Vén András	(19. sz.)	tordosi tanító, Torma Zsófia segítője
Szilágyi Sámuel	(18. sz.)	a csíkszentmártoni templomfelirat egyik másolója
Balázs András	(20. sz.)	unitárius esperes, a Székelyderzsi rovásírásos téglafelvezetője
Madarassy László	(20. sz.)	a kiskunhalasi rovásírásos botok leírója
Király Pál	(20. sz.)	irodalomtörténész, Tanítóképző igazgató, rovás emlékek gyűjtője
Makrai nevű strázsamester	(18. sz.)	a csíkszentmihályi rovásírásos kórusdeszák megfejtője
Szőke István	(20. sz.)	a homoródkarácsonyfalvi rovásfelirat felfedezője
Cherven Tamás		besztercebányai kanonok, a Túróci Fakönyv megfejtője
Józsa Sándor	(20. sz.)	ditrói tanító, a tászoktetői kövek első leírója
John Lubbock	(19. sz.)	angol régész, a campagnai szkíta baltatok leírója

ab	X	K	irt	Y	K	rt	Y	K	
al	X M	A K	it	T	K	si	∟	M	
albat	X	M	la	Y	M	sk	∟	M	
an na	∩	M	lt	Y	Cs	sm	∟	Cs	
ar	∩	K	nc	∩ N	∩ M	sp	∟	M	
art	Y?	Sz	ncs	∩	N	st	∟	N	
be	X	M	nd	X (and)	N		∟ M	∟ Cs	
bet	X	M		∩ M	∩ Cs	∩ K	sta	∟	B
bo	X X X	M	ngy	∩	N	szt	∩ M	∩ K	
ck	∩ N	∩ M	nk	X (unk)	N	ti	Y? M	T K	
csi	∩	Cs		∩	M	tya	X	Cs	
da	∩	M	nap	∩	KJ	ul	∩	M	
dej?	T	E	nt	Y N	∩ T M	ur	∩	Cs	
derzsi	T	D	ontal	∩	M	va	∩ Cs	∩ Sz	
du	∩	M	os	∩	D	zer	∩	Cs	
go	∩	M	rcsi	∩	Cs	zt	∩	N	

5. ábra. Az emlékekben előforduló ligatúrák jegyzéke.
Az N, D, M, Cs, E, B, E, Sz, T, KJ betűk az emlékek nevének rövidítései, vö. pl. a VI. melléklet felírásait. A jegyzék nem tartalmazza Tuzsóczi ligatúráit (l. 3. ábra), továbbá Szamosközy latin szövegének ligatúráit, sem a kétes eseteket, mint a konstantinápolyi feliratnak különbözően nagyon figyelemre méltó összetett jelcseit a végzettség szóban.

Németh Gyula: A magyar rovásírás, 1934

Eszközszükséglet:

1. A Forrai féle ábécé minden gyereknek. Ebből mindig legyen több tartalékban.
2. Egy sorozat A4-es méretű rovás betűkép, egyik sarkában kis méretben a latin betűk. Ezt a szakkörvezető készíti el.
3. Kartonlapok, vonalzó, olló, filctollak a tanulói betűkártyák elkészítéséhez.
4. Egy doboz gyurma tanulónként.

Feladatok:

A feladatokat az alábbi sorrendben, a tanulók haladásának megfelelően osztjuk be.

1. Beszélgetés az írásról, jelentőségéről.
Milyen régi az írás?
Kik hozták létre az első írásokat?
Milyen írásfajtákat ismerünk?
(Gyűjtőmunka, kutatómunka a könyvtárban)
2. A rovás ábécé bemutatása, kiosztása a gyerekeknek.
Ismertetés: a rovásírás a magyarok őseinek az írása. A legrégebb írásfajták közé tartozik, amelyben nyelvünk minden hangjára volt és van jel. A X.-XI. század táján a latin betűs írás szorította ki, amelynek kisebb betűkészletével nem lehetett 13 hangunkat (Ty, Gy, Ny, Ly. SZ, ZS, CS, J, K, Á, É, Ö, Ü) lejegyezni.
Szabályok ismertetése (lásd 7-8. oldal)
3. *Beszélgetés:* milyenek találják a rovásírást, összehasonlítva a többi ábécével?
4. SZ, Í, I, D, J, T, TT – I, Í, Ĩ, ĩ, 1, Ț – mint legegyszerűbb betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.
5. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
6. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
7. GY, C, ZS, Ö, A, Á – Ĩ, Ĩ, Ț, Ț, Ț – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.
8. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
9. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
10. P, M, B, TY, S, G, L – Ĩ, Ĩ, X, X, Λ, Λ, Λ – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.

11. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
12. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
13. R, RR, CS, CCS, Z, ZZ – H, H, H, H, H, H – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.
14. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
15. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
16. V, U, Ú, N, NY, H – M, M, M, D, X – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.
17. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
18. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
19. O, Ó, Ő, E, É – C, C, X, X, C – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.
20. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
21. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
22. LY, F, Ú, Ü, K, AK – O, O, X, H, O, T – betűk képének elhelyezése a táblán, kiválasztásuk az ábécéből bekarikázással, írásuk gyakorlása.
23. A betűk elkészítése gyurmából. A gyurmabetűk letakarása és felismerésük tapintással.
24. Minden tanuló elkészíti kartonpapírból a saját betűkártyáit.
25. Most már minden betűt ismerünk, játszunk a betűkártyákkal!
A) Hangoztatom a betűt, a gyerekek felmutatják a megfelelő kártyát.
B) Felmutatom a kártyát, a gyerekek hangoztatják a betűt.
C) Tíz rovásjeles betűkártya húzása, ezekből a betűkből minél több szó alkotása, leírása.
26. Táblára 6–7 rovásjel írása, ki tud többet leírni emlékezetből.
27. Egymás hátára írjuk ujjunkkal a betűket, felismerés.
28. Szó- és képkártyák készítése, szó- és képkártyák egyeztetése.
29. 3–4 szókártya húzása, ezekkel mondataalkotás, majd leírás.
30. A táblán 6–8 szó rovásírással, majd letöröljük, ki tud többet leírni emlékezetből.

31. A tanulók eltakarják a szemüket, közben a táblára szavak, vagy mondatok kerülnek.
A) Ki tudja hamarabb elolvasni.
B) Ki tudja hamarabb leírni.
32. Tollbamondás utáni írás, majd egymás munkájának javítása.
33. Szépírási verseny.
34. *Szólottó*. Két darab A4-es lapra ugyanazokat a szavakat fénymásoljuk latin betűkkel és rovásírással, kb. 25-öt. Az egyiket a szavak szerint szétvágjuk, összekeverjük. Ezeket minden tanulónak kiosztjuk. Az győz, aki hamarabb befedi a szavakat a párjával. Több ilyen lapsorozatot lehet készíteni.
35. *Csoportosítás*
Szókártyák szétválogatása főfogalom szerint, pl. növény, állat stb.
36. Tréfás feladatokat tartalmazó mondatok húzása, amelyeket el kell végezni, pl. húzd meg a padtársad fülét stb.
37. Mondatok húzása, lemásolása, átírása latin betűre.
38. Írás gyorsasági verseny.
39. Olvasás gyorsasági verseny.
40. Hangos olvasás mondatonként. Aki nem tudja folytatni, zálogot ad.
41. Válogató olvasás: például csak olyan szavakat olvasunk fel, amelyekben egy bizonyos gyakorlandó betű van, vagy csak az élőlényeket jelentő szavakat stb.
42. A tanulók előtt lévő hosszú rovásírásos szövegből néhány szót felírok a táblára, karikázzák be! Ki találja meg leghamarabb?
43. Nem írom fel a keresendő szót, csak kimondom. Karikázzák be!
44. Szétvágott, összekevert mondatok rendezése, leírása.
45. Mondatokra vágott, összekevert történet időrendi sorrendbe rakása.
46. Rovásírásos keresztrejtvények szerkesztése.
47. Fénymásoljuk régi rovás emlékek képeit, a gyerekek keressék ki rajtuk a megtanulandó betűket vagy próbálják megfejteni!

Számrovás gyakorlása

48. Számok másolása, olvasása, tollbamondás utáni írása tízes, húszas, ötvenes, százás, ezres, tízezres, százezres körben.
49. Hangoztatom a számot, a tanulók felmutatják a számkártyát.
50. Felmutatom a számot, a gyerekek hangoztatják.
51. Rovásszámjegyes számkártyák húzása, a tanulók írják le arab számmal.
52. Arab számok húzása, a tanulók írják le rovásszámjeggyel.
53. Számok hangos olvasása feladatlapról.
54. A gyakorló füzetben a keltezés leírása minden foglalkozáson rovásszámjeggyel.
55. A tananyagban szereplő költők, írók, stb. születési, halálozási idejének leírása rovásszámjegyekkel.

Házi feladatok

1. Átírások rovásírásról latin betűre, latin betűről rovásírásra, kisebb fogalmazások, szóbetű- és számkártyák készítése.
2. Rovásfeliratok készítése gyöngyből, gabona magvakból: kartonpapírra halványan ráírjuk a szavakat. A vonalakat bekenjük ragasztóval és ebbe illesztjük a magvakat, vagy a gyöngyöket. Kiállítás készülhet belőle.
3. Napló vezetése rovásírással.

Magyar Adorján rovásírás ábécéje (Fehérné W. A., 1975)

4. 6 borítékban rovásszavak; a gyerekek ennek megfelelően 6 csoportban dolgoznak.

Csoportosítsd, mely foglalkozásra ismersz?

Válassz a kiállított tárgyak közül, ami jellemző a foglalkozásokra!

Mutasd be pár mondattal a foglalkozást!

Keress O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások c. könyvéből (Talentum Kiadó 1996) egy ideillő közmondást!

1. cs. НҒОҒҮ = ҮСІҒМ, ҮҢНІОӘМКИ, ӘМӘМҒҮ, ӘЛНӘ, ҒООСН, ӨҒҮМӘ
2. cs. АҒОӘНҒӨ = ОҮҮЛӘӨ, ҮҢНІ, ӘТӘБӘОӘҮӘЛӘ, НӘҒМН, АӘНӘО, АҒҒҒ
3. cs. НӘҮҮҒҒ = ҒХМӘ, ДӘННН, ҒӨМНМӨ, НҒНЛӘХ, ӘӘӘӘ, АӘӘӘ, ҒӨӘҒӘ
4. cs. ҒӘНҒМ, ҒҒҒҒҒҒ = МХӘҒӨНҒӘ, ӘҮ, ҒӘНӘТ, ҒӨҒҒҒӨ, НҒ, НӘХ
5. cs. НҒМӘО = НӘҮ, ӘӘ, ӘҮҒҮНМӨ, ӘОҮҒҒ, ӘӘӘ, ӨКНКӘ
6. cs. НҒӘӘӘ = ОҒҮ, ҮНӘ, ӘӘӘӘ, ӘӘӘ, ӘӘМ, ҒМН, ҒӘМ

5. Táblázat kirakása – a Szóbúvár című könyv használata

Régi foglalkozások:

Hordókat, kádakat készít	НҒӘӘХ, НҒҒӨ, НӘҮҒҒ
Szövésrel foglalkozó iparos	НҒОҒҮ
Disznópásztor	НӘӘӨ
Pásztor munkáját segítő legény	НҒҮНӘХ
Gulyát őrző pásztor	АҒӨМӘ
Fodrász	ӨӘХНӘХ
Csizmakészítő	ҒҒҒҒҒҒ
Cipőt készít	ҒӘНҒМ
Kerékgyártó	НҒӘӘХ
Patkolást készít	НҒМӘО
Lábbelit javított	НӘҒҒ
Kardkészítő, élesítő	НҒНН
Kereskedő	НҒӘӘӨ
Szőrméből bundát készít	НӘН
Bőrkikészítő	НҒӘҒҮ
Iskolai hivatalsegéd	АМӘМӘҒҒ
Gyógyszerész	АМӨҒҒҒ
Búzát őröl	НҒӘӘӘ
Kést élez	АӘНККК
Fényképész	АМӨҒНЛӘӘӘ
Szülésznő	ҒХҒХ

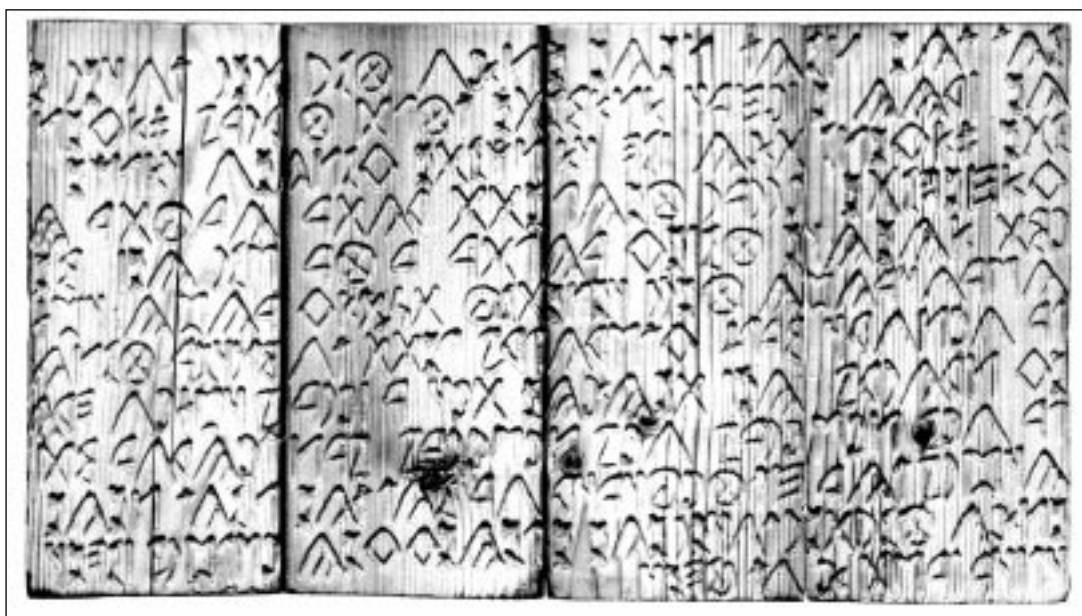
Ha valaki olyan ismeret, tudás birtokába jut, amely nemzetének hírnevét öregbíti, kötelessége ezt másokkal is megismertetni. Fokozottan érvényes ez a rovásírásra, amely a magyarságnak legrégebbi és legértékesebb szellemi kincse, az pedig a fiatalokra, gyermekekre jellemző természetes igény, hogy megszerzett tudásukat összemérjék hasonló érdeklődésű társaikkal.

Az első versenyt 1997-ben szűkebb hazámban, Budapest XVI. kerületében szerveztem. Feleségemmel, Friedrich Klárával, aki a feladatokat készítette, nem is számítottunk akkora sikerre, hogy a kerület általános- és középiskoláiból csaknem száz tanuló nyújtott be dolgozatot. A döntőt 1998 márciusában tartottuk, a verseny győzteseit a XVI. kerületi önkormányzat Kulturális- és Sport Bizottsága négynapos erdélyi utazással jutalmazta, amelynek során több rovásfeliratos székelykaput fényképezhettek le.

Ennek a versenynek köszönhetjük Forrai Sándor tanár, írástörténész atyai barátságát, aki levélben keresett meg jókívánásaival.

1999-ben a Magyar Cserkész Szövetség versenyén vettünk részt tanulóinkkal szép sikerrel.

2000-ben az összefogás és a szélesebb körű terjesztés reményében a Magyar Cserkész Szövetség és az Ómagyar Kultúra Baráti Társaság képviselőit is meghívtuk versenyünkre. A helyszín ismét a XVI. kerület lett, közelebről a Móra Ferenc Általános Iskola, amelynek igazgatónője, Dr. Jeszenszkyne Gallai Gabriella azóta is helyet biztosít a rendezvénynek. Fővédnökünk Forrai Sándor tanár úr volt. A 95 versenyzőből 28-an ideiglenes határainkon túlról (Felvidékről, Kárpátaljáról, Erdélyből jöttek), dolgozataikat 25 fős, hozzáértő bizottság értékelte. A sikeres rendezvény hatására fogalmazódott meg Forrai Sándorban a Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetségének létrehozása. Elképzelését még ebben az évben megvalósítottuk, a szervezet vezetésével engem tisztelt meg.

*Rováshimnusz - Szőke István Atilla verse
Bartha Mihály erdélyi rovó faragása*

2001-ben a Délvidék és Horvátország is bekapcsolódott a versenybe, zentai, eszéki diákokkal. Ismét közöttünk volt Forrai Sándor, akinek 1975-ben összeállított rovásírás-történeti vándorkiállítását a helyszínen bemutattuk, akárcsak Csepregi Ferenc rovásírásos táltosköveit és XVI. századi palatábláját. Az értékelő bizottság elnöke Zomoráné Cseh Márta, erdélyi felkészítő tanár volt.

A 2002-es Kárpát-medencei Rovásírás Versenyünkön a résztvevők száma 113-ra nőtt 18 kísérővel, közülük 93-an vették igénybe a szállást az önkormányzat napközis táborában. A 89 esztendőes Forrai Sándor idős kora miatt személyesen már nem tudott megörvendeztetni bennünket, így a fővédnökségre felkért Dr. Molnos Angéla nyelvész tudós tisztelt meg jelenlétével. Ő indította el azt a nemes mozgalmat, hogy csak magyar szavakat használjunk, népszerű Magyarító könyvecskéjéből minden tanulónak és kísérőnek hozott ajándékul és okulásul. A feladatokat Nagy Gyula zalaszántói tanár, az értékelő bizottság elnöke állította össze. Az értékelésben már két erdélyi középiskolás, Bartha Mihály és Tasnádi Márton is részt vett.

2003-ban az addig támogató Illyés Alapítvány Dr. Veress László helyett ösműveltségünket kevésbé értékelő elnököt kapott. Nem csak támogatásukat vonták meg, hanem arról csak a verseny előtti napon értesítettek. Bár a családi pénztárat ki kellett ürítenünk, nemzeti érzelmű honfitársaink segítőkészségében sem csalódva, minden versenyzőnek téríteni tudtuk az útiköltségét. Ismét Molnos Angéla nyitotta meg a versenyt és tanulságos műveivel ezúttal is megajándékozta a résztvevőket. Az értékelő bizottság elnöki tisztét, egyben a feladatok készítését Szebellédyné Lévai Éva, debreceni tanárnő vállalta.

2004-ben az V. Kárpát-medencei Versenyt a Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetségének örökébe lépett Forrai Sándor Rovásíró Kör szervezte. Mivel névadónk nemzetmentő munkájáért hivatalos elismerést soha nem kapott, nevének felvételével tisztelgünk előtte. A kör jelmondata Friedrich Klára 1998-ban megjelent oktató füzetének címe lett: Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást! Új feladatot is bevezettünk az addigi hangos olvasás, a latin betűről rovásra, rovásról latin betűre történő átírás, az összerovás és a botra rovás mellé Tudod-e magyarul ? címmel, hogy a gyerekek figyelmét felhívjuk nyelvünk gazdagságára és visszaszorítsuk az idegen szavak elburjánzását. A feladatok elkészítése ez évben az értékelő bizottság elnökére, Kis Berta Teréz felvidéki, nagykaposi tanárnőre hárult.

A 2005-ös VI. Kárpát-medencei Versenyünk fővédnökéül Laki Károly néprajzi mentőt, Budapest XVI. kerületének díszpolgárát kértük fel. A versenyzők megnövekedett létszáma, a verseny népszerűsége ekkor már felvetette az elődöntők szükségességét, ami sajnálatos módon abban az évben még nem valósulhatott meg. Ennek következtében csak nagy szívfájdalommal tudtam a kezelhető létszámon felüli jelentkezőket eltanácsolni, ellentétben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával, ahol nem csináltak lelkiismereti kérdést pályázatunk elutasításából. Ismét ösműveltségünk iránt elkötelezett támogatóink segítettek. A verseny idején indult a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapja (<http://www.rovasirokorforrai.xw.hu>), amelyre többek között felkerülnek a versenyek eredményei, fényképei, ajánlott kiadványok, rovásírással, történelmünkkel foglalkozó cikkek. A verseny feladatait Tisza András és Kállay László, a Móri Rovásírók Baráti Körének vezetői készítették, egyúttal ők voltak az értékelő bizottság elnökei is. Örvendetes tapasztalat, hogy a gyermekek évről évre kisebb hibaszámmal dolgoznak, egyre többen adnak be hibátlan megoldásokat, amikor is a felhasznált idő dönti el a helyezést. A verseny és az eredményre való várakozás ideje alatt tanúsított magatartásuk pedig példás.

A 2005-ös év vége és a 2006-os év eleje az elődöntők szervezésének jegyében telt. Tatabányán a Móra Ferenc Általános Iskola (Rákász Mihály tanár), Püspökladányban pedig a Karacs Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola (Nemesné Nagy Erika tanár) már tavaly vállalták volna az elődöntők szervezését körzetükben. Idén hozzájuk csatlakozott a délvidéki Zentán a Stevan Sremac Általános Iskola (Sárosi Gabriella igazgató), valamint az Egészségügyi Középiskola (Nagy Abonyi Zoltán igazgató),

a felvidéki Alsobodokon a Vállalkozói Magán-Szakközépiskola (Z. Urbán Aladár, a Palóc Társaság elnöke), Erdélyben az önálló versenyeket is szervező szamosújvári Czetz János cserkész csapat társelnöke, Kasza Tamás, a Muravidéken a lendvai Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet munkatársa Patyi Zoltán, Egerben a Ráózsza-szín Rovásíró Kör (Csatlós Csaba és Nagy Endre József vezetők) és a budapesti XVII. Ker. Zrínyi Miklós Ált. Iskola (Bothné Kósa Erika tanár). Az elődöntők szervezésének iratanyaga, körlevelek, villámlevelek, csaknem száz gépelt oldalt tesznek ki, a távbeszélő számlák és postaköltségek is tetemesek. Az elődöntők feladatait Magyar Istvánné (Noszlop), Z. Urbán Aladár (Felvidék) és a Czetz János cserkészcsapat (Erdély) készítette. A döntőre a hagyományokhoz híven június 24-én, a XVI. ker. Móra Ferenc Általános Iskolában kerül sor, ahol a védnökséget Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke látja el. Az értékelő bizottság elnöke a délvidéki Sárosi Gabriella iskolaigazgató, a feladatok összeállítója Szondi Miklós tanár. Itt jegyzem meg, hogy az összerovás, Hogyan mondjuk magyarul? feladatokat hagyományosan Friedrich Klára készíti, míg a botra rovását Lénárth András, a Forrai Sándor Rovásírók Jászberényi Körének vezetője.

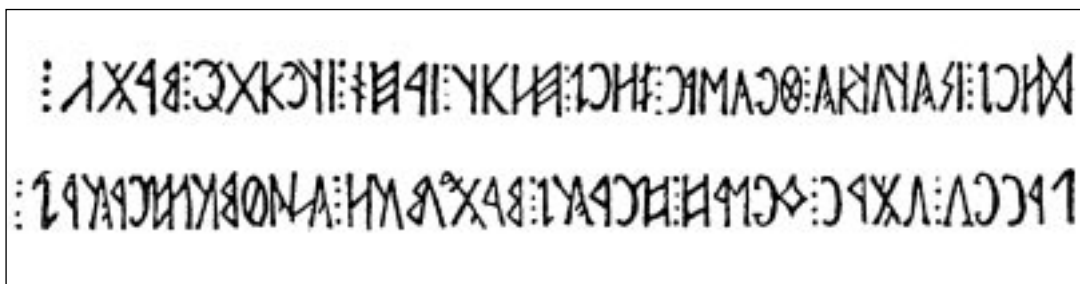
2000-től kezdve minden évben kiadok egy 50-60 oldalas füzetet a versenyről, amelyet a gyermekek és felkészítőik egyaránt megkapnak, abból felidézhetik a versenyt, elérhetik azokat, akikkel ott kötöttek barátságot, a füzet egyben a következő évi felkészülés alapja is lehet.

Az elődöntők és a döntők ünnepélyességét erősítik a műsorok, amelyek az értékelés közbeni várakozás óráit hivatottak megkönnyíteni, pl. jurta állítás, nemezelés, pólófestés, gyermek- és felnőtt néptánc, sólyomröptetés, pásztorkutya bemutatók, a vendéglátó iskola tanulóinak műsora, stb. Emlékezetes volt a budapesti XVI. ker. Móra Ferenc Ált. Iskola tanárnőjének, Kassné Szalay Erzsébetnek Nagymanyáink öröksége című szőttes kiállítása.

Versenyeinken nevezési díj nincs, minden tanuló, kísérő, értékelő bizottsági tag útiköltségét igény szerint térítjük. Köszönettel vesszük, hogy ezt egyre több iskola, szülő vállalja át az útiköltséget. A XVI. ker. Önkormányzat pályázataink támogatásával, szálláslehetőséggel, mások a kedvezményes étkezés biztosításával, ajándékokkal, anyagiakkal, a rendezvényeknek helyt adó iskola munkatársai pedig a lebonyolítással segítik versenyeinken keresztül, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék saját történelmüket.

Terveink közé tartozik, hogy a versenyekbe valamennyi elszakított területen élő magyar testvérünket, a későbbiekben pedig a nyugati magyarságot is bevonjuk. Hiszen a cél nem csak a versengés, hanem közös ősműveltségünk megismerése és az egymástól olykor határokkal elválasztott magyarság kézfogása.

2006. június

Úrnak születésétől fogván írnak ezeröttszázegy esztendőbe, Mátyás, János, Estyán kovács csinálták, Mátyás mester, Gergely mester csinálták.

A csikszentmiklósi felirat Sebestyén Gyula által javított szövege 1501-ből

Az 1998 és 2005 közötti versenyeken első helyezést elért tanulók:

Feik Tamás, Vavra Gabriella, Koncz Klára, Katona Előd, Léczfalvi András, Balogh Emese, Bálint Ágnes, Tóth Gergely, Varga Tímea, Kozma Annamária, Horváth Bálint, Tasnádi Márton, Takács Dóra, Tokár Beáta, Soós Alexandra, Hegedűs Levente, Vass Lőrinc, Pápai Enikő, Szohánszky Réka, Szilágyi Enikő, Tokár Ingrid, Fábíán Csilla, Gáspár János, Nagy Adrienn, Béres Klaudia, Jordán Anikó, Ádám Zita, Pál Beáta Mária, Gráczl Szilvia, Lénárth Ádám, Kartosonto Károly, Molnár Erzsébet, Csillag Katalin, Kormos Krisztián, Illés Gábor.

„A Csíkszeredai „Quo vadis Székelyföld?” Konferencia zárónyilatkozata

17.

„Quo vadis Székelyföld?”

A Csíkszeredai „Quo vadis Székelyföld?” Konferencia zárónyilatkozata

Székelyföld autonómiáját csakis együtt, közös akarattal érhetjük el. Legyen ennek az útnak első mérföldköve az Isten ajándékeként elnyert székely rovásírás közkinccsé tétele. Kérjük pedagógusainkat és a szülőket, tanítsák gyermekeinket, hogy sajátítsák el e kincset. Kérjük székely településeink önkormányzati testületeit, hogy a helységnév-táblákon tüntessék fel a települések nevét a székely rovásírással is.

Csíkszereda, 2003, június 21-én

Isten áldása legyen a munkánkon!

Székely ábéczék										
Hang-érték	Ilegdy János, 1598.	Kajoni, 1679.	Harsányi, 1678.	Kaposi (Bél M.),	Anonym., 1680.	Dobai, 1661.	Udvarhelyi 1661.	Dézsi, 1661.	Oertelius, 1719.	Hang-érték
a, á	4	4	4	4	4	4	4	4	4	a, á
b	X	X	X	X	X	X	X	X	X	b
cz	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	cz
cs	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑	cs
d	+	+	+	+	+	+	+	+	+	d
e	f	f	f	f	f	f	f	f	f	e
e	3	3	3	3	3	3	3	3	3	e
f	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	f
g	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	g
gy	†	†	†	†	†	†	†	†	†	gy
h	†	†	†	†	†	†	†	†	†	h
i	7	7	7	7	7	7	7	7	7	i
j	7	7	7	7	7	7	7	7	7	j
k	◇	◇	◇	◇	◇	◇	◇	◇	◇	k (kél.)
k	1	1	1	1	1	1	1	1	1	k (kél.)
l	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	l
ly	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	ly
m	B	B	B	B	B	B	B	B	B	m
n	C	C	C	C	C	C	C	C	C	n
ny	C	C	C	C	C	C	C	C	C	ny
o, ó	2	2	2	2	2	2	2	2	2	o, ó
o, ó	X	X	X	X	X	X	X	X	X	o, ó
p	E	E	E	E	E	E	E	E	E	p
r	H	H	H	H	H	H	H	H	H	r
r	I	I	I	I	I	I	I	I	I	r
s	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	s
Sz	7	7	7	7	7	7	7	7	7	Sz
t	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	t
ty	8	8	8	8	8	8	8	8	8	ty
u, ú	4	4	4	4	4	4	4	4	4	u, ú
u, ú	3	3	3	3	3	3	3	3	3	u, ú
v	M	M	M	M	M	M	M	M	M	v
z	†	†	†	†	†	†	†	†	†	z
zs	ψ	ψ	ψ	ψ	ψ	ψ	ψ	ψ	ψ	zs

Lakatos István csíkkozmási plébános ábécéi alapján összeállított gyűjtemény (Debreczeni Miklós: Az ősmagyar írás néhány hazai s oroszországi emléke, 1914)

... mindenek előtt szkíta – pártus – hun – avar őseinknek, a régi rovóknak, akik ezt a csodálatos örökséget reánk hagyták.

... – sajnos már csak halála után – Meixner Ildikónak, a magyar oktatásügy egyik legnagyobb alakjának, mivel a zavaros, ám támogatott olvasástanítási elméletek közepette sok küzdelemmel ismét tekinthetetlenül tudott teremteni a magyar nyelvnek legjobban megfelelő, elemző – összetevő – szótagoló módszernek, és ezzel gyermekek tömegét mentette meg a kudarcoktól és juttatta az olvasás öröméhez.

... Forrai Sándornak, a rovásírást kutató, oktató, rendszerező, terjesztő munkásságáért, és mert magas életkora, betegsége ellenére példamutató erővel és önzetlenséggel osztja meg szellemi kincseit a rovásírás iránt érdeklődőkkel.

... Dr. Jeszenszkyne Gallai Gabriellának, aki a Budapest, XVI. kerületi Móra Ferenc Általános Iskola igazgatójaként a szakkörnek és a nem kevés „felfordulást” jelentő Kárpát-medencei Rovásírásversenyeknek helyt ad és ezek szervezésében az iskola több tanárával együtt hatékonyan részt vállal.

... Szakács Gábornak, aki fáradhatatlanul segít abban, hogy az utóbbi tíz évben több mint ezer gyermeket és felnőttet taníthattam meg a rovásírásra, valamint szervező munkája eredményeként hazai és ideiglenes határokon túli gyermekek százai mérhették le tudásukat eddig hat Kárpát-medencei Rovásírásversenyen.

... Dittler Ferenc építésznek az igen szép átírásokért, jelvény és plakáttervekért.

... Barta József grafikusnak a gondos tervező munkáért.

... azoknak a tanítóknak, tanároknak, cserkészvezetőknek, akik az esetleg nem kis helyi ellenállást legyőzve a rovásírás oktatásának lehetőségét kiharcolják, a gyermekeket kitűnően felkészítik és szabadidejüket feláldozva elhozzák őket a versenyekre.

... a versenyek támogatóinak, akik megkönnyítik a gyermekek és kísérőik, főként az ideiglenes határokon túlról érkezők utazását, étkezését, szállásolását, díjazását.

A fennmaradás jogáért küzdő nemzet érdekében végzett erőfeszítésük fontosabb, mint azoké a „tudósoké”, akik korlátlan szabadidő és anyagi lehetőség birtokában kiadott könyvekben a rovásírást, mint kizárólag kiváltságos koponyák által felfogható tant állítják be és véget nem érően értekeznek a rovásírás jelképrendszeréről, miközben ezt a jelképrendszert (amely kétségtelenül létezik, csak másképp) gyökértelenül, néprajzi, régészeti összefüggések, továbbá bármiféle tanítási gyakorlat nélkül önkényesen, megfellebbezhetetlenül, a rovásírás terjesztőit és oktatóit - sőt, magát a rovásírás szót is - támadva és lebecsülve mutatják be.

A rovásírás szót eddigi kutatásaim alapján Fadrusz János (1858-1903), hazánk egyik legnagyobb szobrásza használta először, miután ő maga is alkalmazta és mélyen tisztelte őseink e becses hagyatékát. Addig a szkíta, hun, hun-székely írás elnevezésekkel találkozhatunk. Fadruszt követően közel száz művész, tudós, író, kutató műveiben a rovásírás szót alkalmazva mentette meg a feledéstől elődeink írásmódját. Használjuk tehát bátran, ne hagyjuk magunkat a lejárató próbálkozásoktól elbizonytalanítani!

A rovásírás nem csak szent örökség, hanem elsajátítása a magyar nemzet minden tagjának – életkorra és foglalkozásra való tekintet nélkül – nemes feladata. A fejletlenebb latin betűs írás ránk kényszerítése előtt a magyarok ősei között nem volt írástudatlan, a juhász gyerekektől a fejedelmekig mindenki írástudó volt. Míg Nyugat-Európában a 8. században a Frank birodalom császára külföldről volt kénytelen írástudó szerzeteseket hozatni, addig itt a Kárpát-medence területén, őshazánkban, már az

újkőkorbán, 6–7000 évvel ezelőtt – talán az egész világon először – szervezett olvasás-írás tanítás folyt, mint ahogyan ezt Torma Zsófia régész nő tízezret is meghaladó, Maros parti, rovásjeles agyagkorongjai bizonyítják.

Legyünk büszkék őseinkre, az ő útjukon egyetlen lépés sem vész kárba!

Fischer Károly Antal könyvéből (1889)

Fischer Károly Antal könyvéből (1889).

Az olvasás-írás feladatok megoldásai

36. oldal Légy hű mind haláliglan és teneked adom az életnek koronáját
49. oldal Az botnaptáron szereplő összerótt nevek latin betűvel: 1. Péter, 2. Benedek, 3. Gergely, 4. Antal, 5. Erzsébet, 6. Lázár, 7. Egyed, 8. Klára, 9. Erzsébet, 10. Ferenc, 11. Demeter, 12. Albert
50. oldal Ember, gyermek, felelet, mellette, kereskedelem, anya, anyu, apa, apu, atya, baba, haza, haza, út, új, úr, tud, túl, múlt, csak, csúcs, nyúl, duda, turul, nyugat, nyugat, Gyuri, Gyula, Gyula, Zsuzsa, ma, mai, Csaba, egy, agy, ágy, nagy, így, gyík, idő, dió, is, sima, itt, itt, inda, indul, rovásírás, holnap, nyár, nyír, öt, köt, tök, hal, hal, hall, olló, olló, kell, kert, menny, mennyi, annyi, könny, paripa, szkíta, hun, avar, avar, magyar, vár, vár, ez, az

A számrovás feladatok megoldásai

1.	IIII	III	IIIV	IIIV	X	IIV	I	IV	V	II
	4	3	9	8	10	7	1	6	5	2

2.	X	III	IIV	IIV	XXX	IIII	I	III	IV
	X	XXXXV	IIIV	IIIV	X	IIIV	XX	IIV	II
	XII	IIIXXXV	IXV	XV	XXXX	IIIX	IXX	X	IIIV

3.	IIIVV	IIXXX	IIIXXXX	IIVXXXV	XV	XXV	IV	IIIVX
	59	32	44	87	60	70	51	19

4. IVXXX , IIX , IIIVXX , IIIVXXV , IIIV

5.	XXXXXIIIIV	IIIVVXIIIV	VXXXIIIV	IIIVX	IVXIV
	980	759	725	157	651

6. IXVXII , IIIVXIIIIV , IIVXXXXVXIIIV , IIIVVX , IVXXXIIIV

7.

II X , IXXX , IXXXV , XXXX , III X

8.

I X I X X X X V	V X I I I X I V	I X I I I X I X	I I I I X I I V
91001	51350	12301	9004

9.

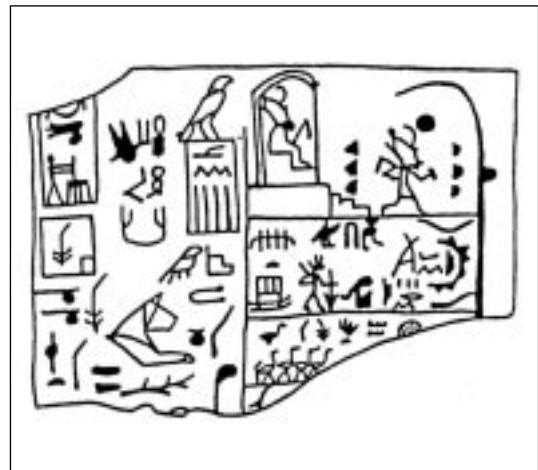
X X X X V X X	I I I X I X I I I V	X V X X X X V	I X X X X I I I I V
100090	900103	90500	930001

42. oldal

a) $III V = II + IV$ b) $X = III - III X$ c) $IX = V + IV$ d) $III = II V - X$

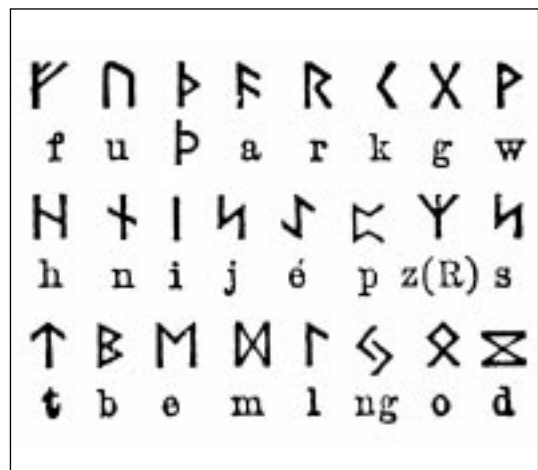
*Ékírás
(Ribáry Ferenc, 1878)*

*Egyiptomi hieroglif írás
(Johannes Friedrich, 1966)*

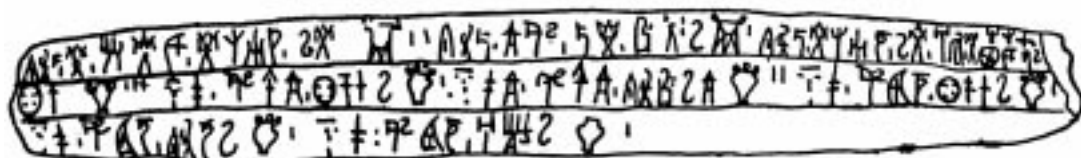

Hettita hieroglif írás (Elizabeth Hering: Az írás rejtélye, 1966)

*A germán runaírás jegyei
(Tolnai Új Világlexikona, 1929)*

- Ballagi Mór:** A magyar nyelv teljes szótára (1873, Hasonmás kiadás: Nap Kiadó 1998)
- Czuczor Gergely-Fogarasi János:** A magyar nyelv szótára (1862, a Miskolci Bölcsész Egyesület újrakiadása, 1999)
- Fehérné Walter Anna:** Az ékírástól a rovásírásig (Buenos Aires 1975)
- Fischer Károly Antal:** A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei (1889)
- Forrai Sándor:** Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig. (Antológia Kiadó 1994)
- Forrai Sándor:** A magyar rovásírás elsajátítása (Szerzői kiadás 1996)
- Magyar Adorján:** Ős magyar rovásírás (Warren, USA 1970)
- Meixner Ildikó:** A dyslexia prevenció és reedukáció módszere (Budapest 1993)
- Meixner Ildikó:** Én is tudok olvasni I-II. (Tankönyvkiadó 1978)
- Dr. Molnos Angéla:** Magyarító könyvecske (Debrecen 2001)
- Dr. Molnos Angéla:** Jövőnkért a magyar nyelv ügyében (Debrecen 2003)
- Tomory Zsuzsa:** Kezdeteink (Silver Lake, 1995)
- Dittler Ferenc:** Az ősi magyar rovásírás és mai alkalmazása (Hun-Idea Kiadó 2005)
- Friedrich Klára:** Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek I-II. (Magyar Ház 2000)
- Friedrich Klára:** Rovásírás tankönyv és szakköri ötlettár (2003)
- Friedrich Klára-Szakács Gábor:** Kárpát-medencei birtoklevelünk a Rovásírás (2003)
- Friedrich Klára-Szakács Gábor:** Kőbe vésték, fába rótták... (Szakács Gábor kiadása, 2005)
- Friedrich Klára-Szakács Gábor:** Rovásírás játék nem csak gyerekeknek (2005)
- Szakács Gábor:** Tájékoztató füzetek a Kárpát-medencei rovásírás versenyekről (2000-2005)

Krétai lineáris B írás (Elizabeth Hering, 1960)

A magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetsége tevékenységét Forrai Sándor Rovásíró Kör néven folytatja. Célja a rovásírás tanulása és tanítása, minden tag lehetőségeihez mérten részt vesz ezen nemzeti örökségünk terjesztésében, népszerűsítésében.

Örökös és tiszteletbeli elnöke Forrai Sándor, vezetője Szakács Gábor.

A kör tagja lehet, aki évi 6000 forinttal támogatja rovásírás-versenyeinket és rendezvényeinket. A tagdíj kizárólag a Magyarok Házában (Bp., Semmelweis u. 1–3.) évente megrendezésre kerülő Rovásírók Napja, valamint a Kárpát-medencei Rovásírás-versenyek szervezésével kapcsolatos kiadásokra és honlapunk bővítésére használható fel. A befizetett összegeket, az előkészületeket a befizető ellenőrizheti, a kifizetések számláiról másolatot kap.

Mindenkit szeretettel és tisztelettel várunk a Forrai Sándor Rovásíró Körbe, amelynek tevékenységével kapcsolatos felvilágosítás Szakács Gábortól kapható.

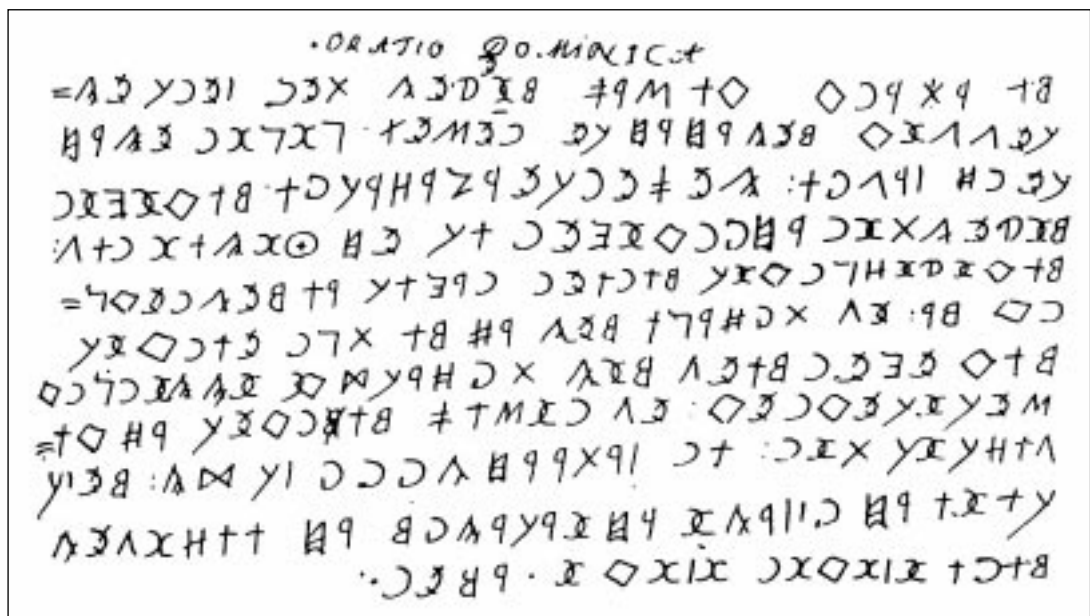
Postacím: 1163 Budapest, Sasvár utca 53.

Telefon: 06 (1) 403-1086, 06 (30) 431-1281

E-mail: szakacs.gabor@interware.hu,
szaki1@interware.hu

Jelvényünket
Dittler Ferenc
építész rajzolta

A Miatyánk székely betűs átírása

Oratio Dominica. (Az Úr imádsága.)

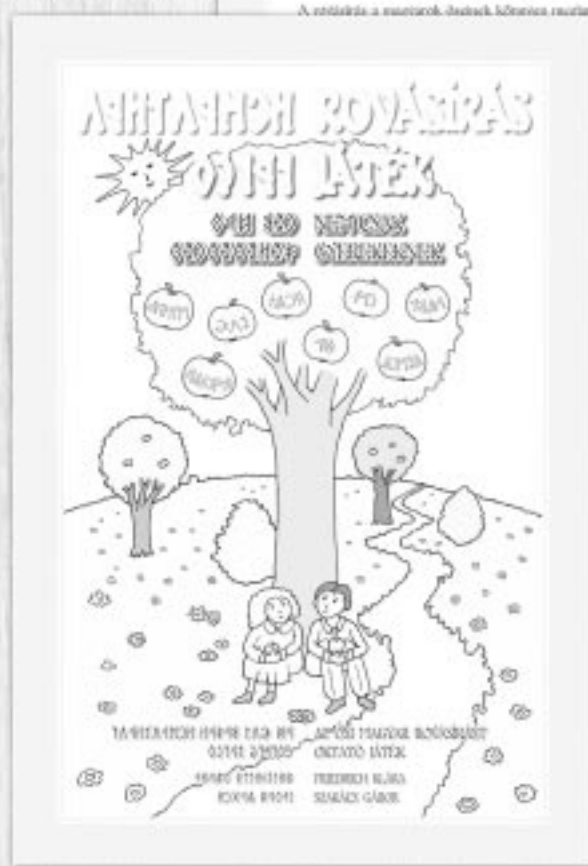
Mi atyánk ki vagy menyégben szentel | tessék meg az (ismét: az) te neved: jöjjen el az | te országod: legyen te akaratod: miképen | menyégben azonképen it ez földönis: | mi kenyerünket minden napit ad meg nekü | nk ma: és bocsásd meg az mi büneinket | miképen mi es meg bocsátunk ellenünk | véteteknek: és ne vigy minket az ki | sirtetben: de szaba- (kimaradt: dits meg) az gonosztul: mert | tied az ország az hatalom az dicsőség | mind örökön öröké: amen:

A „Miatyánk” Thelegdi János 1598-ban írt tankönyvének másolatából.

ISBN 963-060-286-7

A tankönyv utáni szórakoztató
gyakorlásként ajánljuk
a rovásírás játékokat,
nem csak gyerekeknek!

Az olvasás gyakorlásához és további ismeretek
szerzéséhez, kikapcsolódáshoz

ajánljuk még:

